Бүхы оронуудай пролетаринар, нэгэдэгты!

БУРЯАД YНЭН

КПСС-эй Буряадай обкомой, Буряадай АССР-эй Верховно Соведэй, Министрнүүдэй Соведэй орган

Газетэмнай 1921 оной декабриин 21-һээ гарана | № 159 (13873) | 1972 оной июлиин 8, суббото | Сэн 2 мүнгэн

Түрүү хүн тухай үгэ

ПАРТИЙНА ХҮНДЭТЭ ДААЛГАБАРИ

Һүүлэй жэлнүүдтэ марксистско-ленинскэ һуралсал нэгэ гуримтай боложо түхэлжэнхэй. Коммунистнууд, комсомолшууд, партийнабэшэ эдэбхитэд гурбан шата: эхин, дунда, дээдэ шатанудые дамжан, марксизм-ленинизмын үндэһэн суртал шудалжа болонхой. Политическэ һуралсалай иимэ ёһо гуримай ашатай туһатай байһыень бодото байдал харуулба.

Манай заводой партийна организаци энэ жэлдэ эхин шатын политическэ нэгэ, дунда шатын хоёр һургуули, экономикын эрдэм шудалдаг шэглэлтэй теоретическэ хоёр семинар, комсомолшуудай хоёр кружок эмхидхэһэн байгаа. Гадна коммунис ажалай 9 һургуули хүдэлөө. Дүрбэн зуугаад хүн эдээндэ һуралсаһан байна. Тиихэдэ партиин горкомой дэргэдэхи марксизм-ленинизмын үдэшын университедтэ 11 инженернүүд һуралсаа, техническэ минимумэй курсануудта 113 хүн, хүдэлмэришэн залуушуулай үдэшын һургуулида, техникумүүд болон дээдэ һургуулинуудта 128 хүдэлмэришэд һураа. Хамтадаа 843 хүн элдэб янзын һуралсалда хабаадуулагданхай. Манай заводой коммунистнуудай һуралсал тухайда хэлэхэ болоо һаа, иимэ: 186 коммунистын 26-ниинь пропагандистнараар хүдэлөө, бэшэниинь политическэ һуралсалда хабаадаа.

Политическэ һуралсалда хабаададаг зоной эрдэм бэлэдхэл элдэб янзын байдагынь мэдээтэй. Эдээниие марксизм-ленинизмын урталда һургахын тулада ехэ эрдэм бэлэдхэл, шадабари дүршэл хэрэгтэй. Политическэ һуралсалда пропагандистнарай үүргын айхабтар ехэ байһаниинь бүгэдэндэ эли. Тиимэ дээрэһээ манай заводой партийна организаци, тэрэнэй бюро пропагандистнарые шэлэн олохо хэрэгтэ ехэ һаналаа табидаг, саашадаашье табиха байна. Политическэ талаараа хэр хатуужаһан бэ, марксистско-ленинскэ суртал хэр гүнзэгыгөөр мэдэнэб, юрэнхы эрдэм, культурын талаар ямар бэ, хүн зонтой хүдэлхэ шадабариинь ямар бэ гэхэ мэтын шэнжэ шанарыень али али талаһаань хаража үзөөд, пропагандистнарые томилдог байнабди.

Нүгөө талаһаа эхэнхидээ хүтэлбэрилхы хүдэлмэрилэгшэд: цехүүдэй начальнигууд, инженернүүд, конструкторнууд, техникүүд болон бусад энэ харюусалгатай ажалда табигдадаг байна.

Партийна һуралсалда олон жэлдэ хүдэлжэ, ехэ дүршэлтэй болоһон, партийна пропагандистын хүндэтэ нэрэ дээрэ үргэжэ ябаһан хүнүүд манайда яһала олон болонхой. Экономикын эрдэм шудалдаг шэглэлтэй теоретическэ хоёр семинарые хүтэлбэрилэгшэдөөр бэрхэ пропагандистнар Аркадий Фёдорович Безбородов Антон Халхаевич Мухраев хоёр хүдэлнэ.

Нүхэр Безбородов найман жэлдэ ниитын иимэ даалгабари дүүргэжэ ябана. Энэ хугасаа соо теориншье, методикыншье, бодото дүршэлэйшье талаар жэлһээ жэлдэ ургаа, оншо, оньһень олоо гээшэ. Семинартань ехэнхидээ хүтэлбэрилхы хүдэлмэрилэгшэд: заводой мастернууд, технологууд болон бусад хамтадаа 18 хүн һуралсадаг. Эдэнэрэй юрэнхы эрдэмынь техническэ дунда һургуулитай, дээдэ эрдэмтэншье бии. Программын ёһоор экономикын асуудалнуудые шудалһан байна. Теоретическэ семинарай һурагшадынь бэеэ даагаад һуралсадаг гуримтай. Хэшээл үнгэргэдэг методиконь гэхэдэ: лекци уншадаг, семинарска заняти хэгдэдэг, һурадаг хүнүүдынь реферат бэшэдэг, бодото даалгабари эдээндэ үгтэдэг байна. А. Ф. Безбородов лекци уншахадаа, теориин асуудалнуудые гүнзэгыгөөр тайлбарилха гэжэ оролдодог, тэдэнээ бодото байдалай жэшээ дээрэһээ улам тодо болгожо харуулдаг байна. Жэшээнь, ниитын үйлэдбэриие аша үрэ ехэтэй болгохо тухай темэ гарахадаа, үйлэдбэриин арга нөөсэнүүдые элирүүлхэ даалгабари һурагшадтаа үгэһэн байгаа. Гадна техникэ, түхеэрэлгэнүүд хэр зэргээр ашаглагданаб, хүдэлмэриин саг ямар хэрэглэгдэнэб гэхэ мэтын асуудалнууд тухай заняти дээрэ хөөрэлдэһэн байна. Ингэжэ нэгэ талаһаа теориин асуудалар дашуурангүй, нүгөө талаһаа һуралсалаа үйлэдбэриин зүбшөөнүү болгонгүйгөөр, семинарска заняти бүхэнөө бодомжотойгоор, теориин, методикын талаар үндэр хэмжээндэ үнгэргэдэг оншотой болонхой.

Политическэ һуралсалай аша үрэ ямар гээшэб, олоһон эрдэмээ хүнүүд «бэедээ хэр шэнгээнэб», оюун бодолынь хэр ажана гээшэб гээд энэ талаһаань хараха болоо һаа, яһалашье һайн үрэ дүн харуулна гэжэ хэлэхээр. Юуб гэхэдэ, политическэ һуралсалда хабаададаг бэшэ бүхы хүнүүдтэл адли энэ семинарта һуралсадаг мастернууд өөһэд өөһэдынгөө участогта хамтын хүдэлмэриеэ һайнаар эмхидхэдэг, түсэб, уялгануудаа сүм дүүргэдэг гээшэ. Эдэнэрэй даадаг мастерска участогууд хахад жэлэйнгээ түсэб дүүргэнхэй. Нүхэр Безбородовой хүтэлбэрилдэг электромеханическа цехтэ бүтээгдэһэн продукцида эрхим шанарай түлөө Гүрэнэй тэмдэг олгогдодог ушар хадаа ехэ удхашанартай байна. ВАСО түхэлэй электродвигательдэ эрхим шанарай түлөө Гүрэнэй тэмдэг һая олгогдоо гэһэн мэдээсэл «Правда» газетэдэ гараһыень хүн уншаһан байгаа бэзэ.

Пропагандист А. Ф. Безбородов техническэ дунда эрдэмэй, профсоюзай дээдэ һургуули дүүргэһэн, теориин талаар сайн бэлэдхэлтэй хүн. Цехэй начальнигаар томилогдохоһоо урид заводой профсоюзай комитедэй түрүүлэгшээр хүдэлһэн, хүн зоноо һайса таниха, мэдэхэ, мастер бүхэнтэй үгэеэ ойлголсодог хүн. Пропагандистын хүдэлмэри хүнгэн бэшэ, зүгөөр хүндэтэй партийна даалгабари даа. Хүн зониие эрдэмдэ һургахын, олон юумэ ойлгуулхын, этигүүлхын тулада пропагандист өөрөө ехэ юумэ мэдэхэ, политикын, экономикын, теориин асуудалаар хэблэлэй һонинуудые хаража байхаһаа гадна литература, искусствын асуудалнуудые мэдэхэ ёһотой. Богонёор хэлэхэдэ, пропагандист гээшэ үдэр бүри эрдэмээ дээшэлүүлжэ, шэнэ юумэнээр һонирхожо байха болоно. А. Ф. Безбородов иимэ шэнжэ шанартайшуулай нэгэн болоно. Өөрөө баян библиотекэтэй, олон газетэ, журналнуудые захидаг юм. Тэрээнһээ гадна манай партийна кабинет литератураар али болохоор туһалдаг даа. Партийна организациин, тэрэнэй кабинедэй зүгһөө пропагандистнарта ямар туһаламжа үзүүлэгдэнэб гэхэдэ, һуралсал бодо шалгадаг, занятинуудта орожо, һанамжа бодомжонуудаа хөөрэлдэдэг байнабди. Гадна бэрхэ пропагандистнарай дүй дүршэл согсологдоһон байна. Б. Й. Шишкин, А. Ф. Безбородов, П. Д. Непогодин, А. Х. Мухраев гэгшэдэй дүй дүршэл согсологдоо.

Партийна пропагандистнарай хүдэлмэриие партийна комитедүүд үндэрөөр сэгнэдэг, хүндэлдэг, алибаа туһаламжа үзүүлдэг байна. Городой олон пропагандистнарые КПСС-эй обкомой, горкомой Хүндэлэлэй грамотануудаар шагнаһан ушар хадаа тэрэнэй бодото гэршэ мүн болоно. Нүхэр Безбородов партиин обкомой грамотаар шагнагдаа.

КПСС-эй райкомой, горкомой, обкомой политическэ гэгээрэлэй байшангай зүгһөө пропагандистнарта теориин, методикын, психологиин асуудалаар туһаламжа яһала үзүүлэгдэдэг гээшэ. Манай ажалда һаад болодог юумэн гэхэдэ, учебнигүүд үгы байна.

Манай заводто политическэ һуралсал хуу һайн, ямаршье асуудалнууд үгы гээд дээрэ дурсагдаһан баримтануудһаа дүгнэлтэгүй ааб даа. Занятиһаа хожомдохо, таһарха ябадалтай партийна организациин шанга тэмсэл ябуулдагшье һаань, иимэ ушар дайралдадаг байна. Политическэ һуралсалай бүхы шатадахи һургуулинуудай заняти бүхэн алишье талаараа үндэр дээдэ хэмжээндэ үнгэргэгдэдэг болоо гэжэ мэдүүлхэ аргагүйбди. Заримандаа заняти тиигэд һиигэд гээд үнгэршэхэ ябадал хаа яа дайралдадаг байха юм.

Марксистско-ленинскэ һуралсалые саашадаа улам нарижуулха, аша үрэ ехэтэй болгохо, экономикын эрдэм ухаа, партиин экономическа политика улам гүнзэгыгөөр шудалха хэмжээнүүдэй абтаха байһаниинь элитэ. Тиигэжэ партиин XXIV съездын шиидхэбэринүүдые бэелүүлхэ хэрэгтэ олониитые элсүүлхэ, совет арадай ехэ һайндэр — ССР Союзай байгуулагдаһаар 50 жэлэй ойе ажалай бэлэгтэйгээр угтаха хэрэгтэнь туһалха, өөһэдынгөө хубитые оруулалсаха гээшэ үзэл сурталай хүдэлмэрилэгшэдэй — партийна пропагандистнарай нэрэ хүндын хэрэг мүн гэжэ ойлгонхойбди.

В. СЫРЕНОВА,
«Электромашина» заводой партийна организациин дэргэдэхи партийна кабинедые даагша.

ТYСЭБТЭ ЮҺЭДЭХИ

ЭРШЭ · ШАНАР · ДЭЛИСЭ

РЕСПУБЛИКЫН КОЛХОЗ, СОВХОЗУУДАЙ ГҮРЭНДЭ ҺҮ, МЯХА, ҮНДЭГЭ, НООҺО ТУШААХА ХАХАД ЖЭЛЭЙ ТҮСЭБЭЙ ДҮҮРГЭЛТЭ ТУХАЙ

1972 оной июлиин 1-нэй мэдээн

(Түсэбэй дүүргэлтэ процентээр)

аймагууд	мяхан	һүн	үндэгэн	нооһон
Баргажанай	125	119	3,1 дахин	129
Баунтын	130	105	—	—
Бэшүүрэй	109	99	154	123
Зэдын	115	99,0	119	115
Яруунын	108	100,9	35	148
Загарайн	101	94	269	127
Захаамипай	116	129	—	152
Кабанскын	123	100,2	167	—
Хэжэнгын	100	107	114	107
Хурамхаанай	109	118	3,2 дахин	151
Хяагтын	133	99,3	167	150
Мухар-Шэбэрэй	104	100,7	120	106
Ахын	63	92	—	124
Прибайкалиин	117	100	100	—
Хойто-Байгалай	200	207	—	—
Сэлэнгын	116	102	21 дахин	117
Түнхэнэй	128	138	105	127
Улаан-Үдын	121	105	137	199
Хоринн	106	109,5	231	125
Республика бүхыдөө	116	105	132	128

ҺААДГҮЙГӨӨР, ҺАЙН ШАНАРТАЙГААР

Бүхыдөө 20 мянган хониной нооһо хайшалжа, Эхэ орондоо «сагаан алта» элбэгээр тушаахаар эрмэлзэһэн колхозоймнай хайшалагшад эдэ үдэрнүүдтэ улам шударгыгаар ажаллана. Һүүлэй мэдээгээр, ажахын хониной нооһо хайшалха 2 пунктын хайшалагшад 10 мянган хони хайшалжа, хараалагдаһан даабаряа хахадлаба. Эндэ шадамар бэрхэ, дүршэлтэй хайшалагшад Бальжинима Абидуева, Мария Раднаева гэгшэд халаан бүри 70—80 хони хайшалжа онсо шалгарна. Мүнөө колхозой хониной нооһо хайшалалгын пунктнуудта «сагаан алта» хуряалга түлэг дундаа.

Б. ЦЫРЕНЖАПОВ,
Хяагтын аймагай «Дружба» колхозой парткомой секретарь.

Прасковья Елисеевна Паданкина Ивалгын туршалга үйлэдбэриин ажахын Каленовын һү һаалиин фермэдэ хүдэлжэ эхилһээр үнинэй юм. Тэрэ хододоо ажал дээрээ үндэр үрэ дүн туйладаг. Прасковья Елисеевна ажахы соогоо эгээн түрүүшүүлэй зэргэдэ үнеэдые машинаар һаажа һураһан юм.

ЗУРАГ ДЭЭРЭ: һаалишан П. Е. Падаикина.

Үбһэ хуряалгада бэлэдхэл

НИИТЫН МАЛДА—ЭЛБЭГ ТЭЖЭЭЛ

Санагын совхоз — Захааминай аймагай мал ажал ехээр эрхилдэг ажахынуудай нэгэн мүн. Энэ совхоздо хэдэн мянгаад эбэртэ бодо мал, мянгаад толгой адуун үсхэбэрилэгдэнэ. Эндэхи коммунистнууд, бүхы малшад һүүлэй жэлнүүдтэ адууһа малайнгаа тоо толгой олошоруулха, ашаг шэмыень дээшэлүүлхэ асуудалда ехэ анхарал табидаг болонхой. Үүлтэртэ үнеэдэй һаалиин фермэтэй болоо. Мяха ехээр үгэдэг хальмаг үүлтэрэй мал үсхэбэрилэгдэнэ.

Совхозой һаалишад, мал адуулагшад ССР Союзай байгуулагдаһаар 50 жэлэй алдарта ойн хүндэлэлэй бүгэдэ арадай социалис мүрысөөндэ эдэбхитэйгээр оролсожо, ажалдаа һайн дүнгүүдые туйлаһан байна. Байгша оной түрүүшын хахад соо гүрэндэ һү тушааха түсэбөө тэдэнэр аяар майн 16-да дүүргээд, түсэбһөө гадуур 400 гаран центнер һү тушаагааһэн. Жэлэй нэгэдэхи хахадта мяха тушааха түсэб баһал болзорһоонь урид үлүүлэн дүүргэгдэһэн байна. Мяханай комбинадта тушаагдаһан бүхы малайнь толгой бүриин шэгнүүр дунда зэргээр 366 килограмм боложо, бултадаа шахуу тарган сэгнэлтэтэйгээр абтаһан юм. Эндэ совхозой коммунистнуудай оруулһан хубита тон ехэ гэжэ сэхэ тэмдэглэхэ хэрэгтэй.

Адууһа малай тоо толгой түргөөр олошоруулжа, ашаг шэмыень ехэ болгохын тула һайн шанартай элбэг тэжээл бэлэдхэхэ асуудал гол удха шанартай гэжэ ажахын партийна организаци, бүхы коммунистнууд мэдэрнэ. Тиимэһээ тэжээлэй ургамалнуудай талмай үргэдхэхэ, ургасыень дээшэлүүлхэ, сабшалан һайжаруулха асуудалнуудта саг үргэлжын анхарал табигдана. КПСС-эй обкомой, республикын Министрнүүдэй Соведэй тусхай шиидхэбэриин ёһоор март һарын хуушаар соносхогдоһон газарай үрэжэл һайжаруулха габшагай хоёр һарын үедэ механизаторнууд, малшад горитой хүдэлмэри хэһэн байна.

Совхозой дирекци болон партийна комитедэй шиидхэбэреэр ажахыда лугомелиоративна отряд эмхидхэгдэһэн байгаа. Тэрэ отрядые партиин гэшүүн Д. Д. Бадмаев хүтэлбэрилжэ, механизатор ба луговодуудай ажалые шадамараар эмхидхэһэн юм. Габшагай хоёр һарын туршада сабшалан дээрэ наг шэбхэ гаргаха, утэгжүүлгэ хэхэ, сабшалангаа модо, шулуунһаа сэбэрлэхэ түсэб сүм дүүргэгдэһэн байгаа. Совхозой түб һууриида дүтэхэнэ 100-аад гектар шэнэ газар элдүүрилэгдэжэ хорёологдоо. Тэрэнэй заримандань зелёнко, нүгөөдэ заримандань олон жэлэй ногоон таригдаһан байна. Газарай үрэжэл һайжаруулха габшагай хоёр һарын хүдэлмэридэ совхозой малшад эдэбхитэйгээр хабаадалсажа, тон ехэ хүдэлмэри хэһэн байха.

Ажахын механизаторнууд тэжээлэй ургамалнуудай талмай жэл бүри үргэдхэнэ. Малай үбэлэй байрануудта дүтэхэнэ зелёнко тарижа, ургасыень дээшэлүүлхын тула ехэ оролдолго гаргагдана. Хуурлиг гэжэ газарта эбэртэ бодо малай хэдэн гүүртэ үбэлжэдэг юм. Тэндэ һүүлэй жэлнүүдтэ хэдэн зуугаад гектар шэнэ газар хахалагдажа, зелёнко таригдадаг болоо. Энэ жэлэй хабар механизаторнууд хамта дээрээ 900 гаран гектар газарта зеленко тариһан байна. Тэрэнэй гектар бүриһөө 20 центнерһээ бага бэшэ ургаса хуряажа абахаар түсэблэгдэнхэй.

Үнгэрэгшэ жэл Санагын совхоздо түрүүшынхеэ 3000 гаран центнер сенаж дарагдааһэн. Иимэ аргаар тэжээл бэлэдхэхэдэ аша үрэ ехэтэй гэжэ эндэхи малшад, мэргэжэлтэд һайса ойлгоо. Тиимэһээ байгша ондо нёдондонойхиһоо хоёр дахин шахуу ехэ сенаж бэлэдхэхээр шиидэһэн байна. Тиихэдэ үбһэнэй гурил баһал ехээр бэлэдхэгдэхэ юм. 1971 ондо оройдоол 10 гектар талмайда куузику ургуулагдаһан байбал, байгша жэлдэ аяар 100 гектарта тиимэ ургамал таригдаба. Тэрэнэй гектар бүриһөө 300 центнерһээ бага бэшэ шэмэтэ тэжээл хуряагдахаар хараалагдана. Куузику тариха, тэрэниие харууһалха хүдэлмэридэ эндэхи дунда һургуулиин һурагшад, гэрэй эзэн эхэнэрнүүд һайнаар хүдэлнэ. Энэ хүдэлмэриие залуу агроном, партиин гэшүүндэ кандидат Д. С. Мархаев ударидана.

Энэ жэлдэ Санагын совхоздо хамтадаа 50000 гаран центнер үбһэ бэлдэжэ абахаар хараалагдана. Тэжээл бэлэдхэлгын хүдэлмэриин түсэб зохёогдожо, бригада ба звенонууд тодорхойлогдоо. Энэ тон харюусалгатай хүдэлмэридэ бүхыдөө 300-гаад хүдэлмэришэн, һурагшад хабаадалсаха юм. Тэдэнэй дунда тосхоной эмхи зургаануудай алба хаагшад олон. Тэдэнэр 30-аад звено боложо хубаарилагданхай. Үбһэ хуряалгын звенонуудые дүршэл ехэтэй хүдэлмэришэд ударидахаар томилогдоо. Тэдэнэй олонхииень коммунистнууд хүтэлбэрилхэ болонхой.

Совхозой дирекци ба партийна комитет тэжээл бэлэдхэлгын хүдэлмэриие эмхитэйгээр, богони болзорто үнгэргэхэ талаар тодорхой хэмжээнүүдые хараалһан байна. Нэн түрүүлэн үбһэшэдэй дунда социалис мүрысөө үрэ ехэтэйгээр эмхидхэхэ асуудалда гол анхарал хандуулагдана. Мүрысөөнэй гурим шэнэлэгдэн тодорхойлогдобо. Тэрээн соонь һайн шанартай үбһэ бэлэдхэхэ асуудал онсо һуури эзэлнэ. Тиихэдэ тэжээл бэлэдхэлгэдэ шэнэ онол арга хэрэглэхэ, техникэ зүбөөр ашаглаха хэрэг ехэ удха шанартайда тоологдоно.

Тэжээл бэлэдхэлгэдэ хабаадалсаһан звено, бригадануудай дунда дэлгэрһэн социалис мүрысөөнэй дүнгүүд арба-арбан хоногто согсологдожо, илажа гарагшадынь урмашуулагдажа байха юм. Мүрысөөнэй дүнгүүдые ажалшадта дуулгаха, ойлгуулхын талаар сахилгаан хуудаһанууд, тусхай бюллетеньнүүд гаргагдаха. Бригада, звено бүхэндэ агитаторнууд томилогдоо. Үбһэшэдые худалдаа наймаанай, соёл культурын талаар хангаха хэмжээнүүд хараалагдаба.

Эдэ бүхы хэмжээ ябуулгануудые совхозой дирекци ба партийна комитет хараалаад, тэдэниинь һаяхан болоһон хамтын суглаан дээрэ баталагдаа.

Б. ВАНЧИКОВ,
манай корр.

ТҮЛЭГ ДУНДАА

Ахын аймагай колхозуудта хониин һүрэг тиимэшье олон бэшэ юм. Хэды тиимэ байбашье һаань, эндэхи колхознигууд ноoһо хайшалалгада эртээнһээ эхилжэ эрхимээр бэлдэһэн байна. Эндэхи «Коммунизм» колхозой хонишод энэ шухала хүдэлмэриие бултанһаа һайн бэлэдхэлтэйгээр угтаба.

Колхозой Хара-Хужар гэжэ газарта хонидой ноoһо хайшалха томодхогдоһон пункт түхеэрэгдэнхэй. Тэндэ хонишодһоо гадна гэрэй эзэн эхэнэрнүүд, һургуулиин һурагшад хүдэлнэ. Хайшалалгын түрүүшын үдэр ахалагша хонишон Тогоошо Замбаловай даадаг отарын хонид хайшалагдаа.

Ноoһо хайшалалга дээрэ хүдэлжэ байһан колхознигууд ажалай үндэр бүтээсэ туйлахын тула ехэ оролдолго гаргана. Дүршэл ехэтэй болоһон хайшашад Дари Иванова, Дари Цыбденова, Лопсон Убашеев, һургуулиин һурагшад Дашанима Арабжаев, Игорь Унжуев болон бусад ажалай үльгэр жэшээ харуулна.

Нютагтаа саг үргэлжын электрын элшэ хүсэнэй үгы дээрэһээ эндэхин хонидоо гар хайшаар хайшална. Ноoһо хайшалалга түлэг дундаа.

ЗУРАГ ДЭЭРЭ: Дари Цыбденова Дашанима Арабжаев хоёр хони хайшална.

П. ЖУЖАЕВАЙ фототекст.

НҮХЭР ФИДЕЛЬ КАСТРО ТҮРЭЛ ОРОНОО БУСАХАЯА МОРДОБО

МИНСК. (ТАСС). Кубын Коммунис партиин Центральна Комитедэй Нэгэдэхи секретарь, Кубын Республикын Революционно правительствын Премьер-Министр нүхэр Фидель Кастро Рус түрэл ороноо бусахаяа эндэһээ мордобо.

КПСС-эй ЦК-гай Политбюрогой гэшүүндэ кандидат, Белоруссиин Компартиин ЦК-гай Нэгэдэхи секретарь П. М. Машеров, КПСС-эй ЦК-гай секретарь К. Ф. Катушев, БССР-эй Верховно Соведэй Президиумэй Түрүүлэгшэ Ф. А. Сурганов, БССР-эй Министрнүүдэй Соведэй Түрүүлэгшэ Т. Я. Киселёв, бусад тусхай тушаалта хүнүүд Кубын Республикын, Советскэ Союзай ба БССР-эй гүрэнэй тугуудаар шэмэглэгдэһэн аэродром дээрэһээ хүндэтэ айлшаниие, тэрээнтэй суг ябалсаһан Кубын партийна ба гүрэнэй ажал ябуулагшадые мордохуулаа.

Ниидэлгын поли дээрэ хүндэлэлэй харуул табигдаһан байгаа. Фидель Кастро хүндэлэлэй харуулай начальнигай рапортые тогтоон абаа, П. М. Машеров, Ф. А. Сурганов ба Т. Я. Киселёвтой хамта совет сэрэгшэдэй зэргын урдуур ябажа гараа. Кубын Республикын, СССР-эй ба БССР-эй гүрэнэй гимнүүд гүйсэдхэгдөө.

Самолёдой гэшхүүрэй хажууда Т. М. Машеров, К. Ф. Катушев болон бусад нүхэдүүд хүндэтэ айлшанай гарыень бараа. Хэдэн минутын үнгэрөөд байхада самолёт Гаваные шэглэн ниидэн гараа.

* * *

РАБАТ. (ТАСС). Кубын Коммунис партиин ЦК-гай Нэгэдэхи секретарь, Кубын Республикын Революционно правительствын Премьер-Министр Фидель Кастро Рус июлиин 6-да Гавана орохо замдаа Рабадта ойр зуура тогтоһон байна.

Удаань Ф. Кастро Гавана орохоёо ниидэн гараа.

Совет-сириин хэлсээнүүд

КПСС-эй ЦК-гай Политбюрогой гэшүүн, СССР-эй Верховно Соведэй Президиумэй Түрүүлэгшэ Н. В. Подгорный, КПСС-эй ЦК-гай Политбюрогой гэшүүн, СССР-эй Министрнүүдэй Соведэй Түрүүлэгшэ А. Н. Косыгин ба КПСС-эй ЦК-гай Политбюрогой гэшүүн, КПСС-эй ЦК-гай секретарь А. П. Кириленкын ба Арабуудай Социалис дэбжэлтэ гэжэ партиин Генеральна секретарь, Сириин Арабуудай Республикын Президент Хафез Асад түрүүтэй Сириин Арабуудай Республикын партийно-правительственна делегациин хоорондо июлиин 6-да Кремль соо хэлсээнүүд эхилээ.

Совет-сириин хоёр талын харилсаануудай асуудалнууд, элдэб һалбаринуудай талаар СССР-эй ба САР-ай хоорондохи хани барисаа, харилсаа холбоо саашадань бэхижүүлхэ хараа замууд, тэрэшэлэн уласхоорондын шухала асуудалнууд хани халуун, үгэеэ ойлголсолгын оршон байдалда харан үзэгдөө.

Хэлсээнүүд үргэлжэлүүлэгдэхэ.

(ТАСС).

Кремлиин Ехэ ордон соо обед эмхидхэгдэбэ

КПСС-эй Центральна Комитет, СССР-эй Верховно Соведэй Президиум, СССР-эй правительство июлиин 6-да Кремлиин Ехэ ордон соо обед эмхидхэжэ, Араб социалис дэбжэлтын партиин Генеральна секретарь, Сириин Арабуудай Республикын Президент Хафез Асад түрүүтэй Сириин Арабуудай Республикын партийно-правительственна делегациие хүндэлөө.

Совет талаһаа нүхэд Г. И. Воронов, В. В. Гришин, А. П. Кириленко, А. Н. Косыгин, А. Я. Пельше, Н. В. Подгорный, Д. С. Полянский, А. Н. Шелепин, П. Е. Шелест, Ю. В. Андропов, М. С. Соломенцев, бусад тусхай тушаалта хүнүүд обед дээрэ байгаа.

КПСС-эй ЦК-гай Политбюрогой гэшүүн, СССР-эй Верховно Соведэй Президиумэй Түрүүлэгшэ Н. В. Подгорный, Араб Социалис дэбжэлтын партиин Генеральна секретарь, Сириин Арабуудай Республикын Президент Хафез Асад үгэ хэлээ.

Н. В. Подгорный болон Хафез Асадай хэлэһэн үгэнүүд ехэ анхаралтайгаар шагнагдаа, альга ташалганууд болоо.

Обед хани халуун оршон байдалда үнгэрһэн байна.

(ТАСС).

ДҮҮРЭН ХҮСӨӨРӨӨ ХҮДЭЛГЭГДЭНЭГҮЙ

Ново-Селенгинскһээ хойшо дүрбэ-табан километртэ оршодог Сагаан-Шулуун гэдэг газарта Химнын совхозой Бургаастайн отарануудай хонидой ноoһо хайшалха пуктда хүлгөөтэй. Энэ пунктые залуу коммунист Лубсанцырен Дамбаевич Бальчинов хүтэлбэрилнэ.

Пунктын олонхи хайшашад түрүүшын үдэрһөө бүтээсэ ехэтэйгээр ажаллажа, даабаряа нилээд дүүргэнэ. Хэдыхэн үдэрэй туршада Данзан Дамбаев, Шарап Ринчинов гэгшэдэй даадаг отарануудай хонид шанар һайнтайгаар хайшалагдаа.

Хайшашадай дунда дэлгэрһэн социалис мүрысөөндэ, залуу механизатор Аюша Жадамбаев түрүүлжэ ябана. Энэ залуу хүбүүн түрүүшын үдэр нормын ёһоор 25 хони хиргаха аад, тэрэнээ 56-да хүргөө.

Хонидой ноoһо хайшалалгада мүн залуушуул һайнаар хүдэлнэ. Эндэ Ново-Селенгинскын дунда һургуулиие һаяхан дүүргэһэн комсомол басаган Цыренцу Дармаева даабариингаа ёһоор 25 хони хайшалха аад, үдэртөө 49-дэ хүргэнэ. Хонидой ноoһоншье ехээр, сэбэрхэнээр абтана.

Мүн залуу эхэнэр Сэсэгмаа Бальчинова — М. Б. Ербановай нэрэмжэтэ Буряадай хүдөө ажахын техникумэй студентка нормоёо нилээд үлүүлэн дүүргэнэ. Мүн заахан хүбүүд Володя Гомбожапов, Бато Будаев гэгшэд ехэшүүлтэй адли гушаад хони сэбэрхэнээр хиргана. Пунктын тоо бүридхэгшэ пенсионер үбгэн Перфилий Михайлович Подгорбунский гэгшэ хиргагшадай социалис мүрысөөнэй дүнгүүдые ажалта үдэрэйнь эсэстэ тодорхойлжо харуулна.

Тиигэбэшье дутагдалнуудынь мүн лэ олон. Ново-Селенгинскэ тосхонһоо хонидой ноoһо хайшалагшад үглөөгүүр орой — арбадахи час боложо байхада пункт тээшэ ябана. Пункт дээрээ ошоод, миин ажалгүйгөөр байжа үнэтэ сагаа барана. Пунктнь томодхогдоһон гэжэ тоологдодог аад, эндэхи машинкануудай орой хахадынь лэ хүдэлгэгдэнэ.

Совхозой дирекци, ажалшадай депутадуудай Ново-Селенгинскэ сельскэ соведэй гүйсэдкомой тосхоной олон эхэнэрнүүдые ноoһо хайшалалгада хабаадуулдаггүйнь гайхалтай.

Совхозой дирекци хайшалалгын бүхы машинкануудые хүдэлгэхэ хэмжээ абаха бэзэ.

С. ШАРАПОВ.

Сэлэнгэ.

Партийна организацинуудhаа мэдээсэнэ

Жалдаа жэшээ харуулна

Манай ажалшад КПСС-эй XXIV съездын түүхэтэ шиидхэбэринүүдээр зоригжон, юhэдэхи табан жэлэй хоёрдохи жэлдэ hайн амжалта туйлажа байна гэжэ ашаа шэрэдэг Улаан-Үдын нэгэдэхи автотранспортна предприятиин партийна организациин секретарь А. Г. Нечаев хөөрэнэ.

Тус предприятида ССР Союзай байгуулагдаhаар 50 жэлэй ойн хүндэлэлдэ социалис мүрысөөн үргэнөөр дэлгэрэнхэй. Мүрысэгшэдэй түрүү зэргэдэ коммунистнууд ябалсажа, үдэр бүтээсэтэ ажалай үльгэр жэшээ нүхэдтөө харуулна.

Жэшээлхэдэ, жолоошон коммунист В. С. Сластин ашаа шэрэхэ hара бүриингөө даабари 150—165 процентдэ хүргэнэ. Нүгөө жолоошон партиин гэшүүн Л. Л. Колбасюк түсэбөө 110—120 процент дүүргэнэ. Автомашинануудые заhабарилга дээрэ слесарь коммунист Н. Г. Земзеров шалгарна.

Б. БИРБАЕВ.

hАЙШААНА, ДЭМЖЭНЭ

Баргажанай аймагай «Улюкский» колхозой партийна организацида коммунистнуудай суглаан болож, «Уласхоорондын байдал тухай» КПСС-эй ЦК-гай майн (1972 оной) Пленумэй тогтоол зүбшэн хэлсэгдэбэ.

Тус асуудалаар үгэ хэлэhэн колхозой парткомой секретарь Н. Л. Дашиев, ахалагша хонишон Ц. Б. Гатапов, главна агроном Б. О. Гармаев, мал адуулагша Ц. Ш. Ухинов болон бусад партиин ЦК-гай, тэрэнэй Политбюрогой гадаадын политикын талаар ажал ябуулгые бүри мүhэн hайшаажа, дэмжэжэ байhанаа мэдүүлбэ.

Г. БАДМАЕВ.

ҮЙЛЭДБЭРИИН ШЭНЭ НЭГЭДЭЛНҮҮД

РСФСР-эй Министрнүүдэй Совет мяханай промышленностиин, hүнэй промышленностиин үйлэдбэриин нэгэдэлнүүдые байгуулха тухай тогтоол 1972 оной январь соо баталан абаhан юм. Тэрэ тогтоолой ёhоор РСФСР-эй мяханай болон hүнэй промышленностиин министерствэнүүд үйлэдбэриин нэгэдэлнүүдые эмхидхэхэ тухай захиралта гаргаа.

Манай республикада хоёр ниимэ нэгэдэл бии болгогдоо. Мяханай промышленностиин Буряадай республиканска нэгэдэлэй гол предприяти Улаан-Үдын мяха-консервын комбинат болоно. Захааминай, Наушкинска, Усть-Баргажанай мяханай комбинадууд энэ нэгэдэлдэ оролсоно. Улаан-Үдын мяха-консервын комбинадай директор байhан Ю. В. Шитиков үйлэдбэриин нэгэдэлэй генеральна директорээр томилогдоо.

hүнэй промышленностиин республиканска нэгэдэлэй мэдэлдэ тоhоной гол заводууд, Улаан-Үдын hүнэй комбинат, тоhо-сырөй бааза, Буряадай hүнэй шалгалта-үйлэдбэриин лаборатори оролсоно. Хориин тоhоной завод Хэжэнгын тоhоной заводой филиал, Хяагтын тоhоной завод Худара-Сомоной тоhоной заводой филиал болгогдон хубилгагдаа. hүнэй промышленностиин Буряадай үйлэдбэриин нэгэдэлэй начальнигаар Н. Д. Дамбуев томилогдобо.

РСФСР-эй министрнүүдэй Совет үйлэдбэриин нэгэдэлнүүдэй уялга тодорхойлhон байна.

Эдэ нэгэдэлнүүд өөhэдынгөө мэдэлэй предприяти болон организацинуудай хүтэлбэри эмхидхэхэ, тэдэнэй түсэб зохеолго эмхидхэхэ, гүрэнэй түсэб дүүргэхые ба гүрэнэй журам сахилгые хангаха, үйлэдбэриин арга боломжонуудые хүсэдөөр хэрэглэхэ, капитальна hомологой зүбөөр хэрэглэхэ, гол фонднуудые ашаглалгада оруулха талаар хэмжээ абаха ёhотой. Мүн техническэ дэбжэлтэ туйлаха, шэнэ техникэ, технологи нэбтэрүүлхэ, үйлэдбэриин түрүү дүй дүршэл халан абаха, үйлэдбэриин ашаг үрэ дээшэлүүлхэ, мэдэлдээ байhан предприятинуудаа тааруу зохидоор хүгжөөхэ, хамжан ажаллаха түсэб зохёолгые жуулан hайжаруулха, худа[...] ришэдэй культурна, ажа[...] далай эрилтэ хангаха гэжэ[...] нэгэдэлнүүд уялгалаг[...] байна.

РСФСР-эй мяханай б[...] hүнэй промышленностиин [...] дэлнүүд үйлэдбэриин аж[...] нэгэ комплексэ болохо юм. [...] дэнэр продукци бүтээн га[...] гада, управлениин аппар[...] хэрэглэлгэдэ, тэдэнэй с[...] хүлhэ түлэлгэдэ хэрэглэh[...] хы гаргаша харюулха, гү[...] олзо доход үгэхэ ёhотой юм.

СЭЛЭНГЫН ЦКК-да

Мантан томо барилгануудаараа аржыжа харагд[...]г болоhон Сэлэнгын целлюлозно-картонно комбинадай түрүүшын ээлжээнэй барилга үдэр хоногой үнгэрхэ тума оодоо үндыжэ дүүрэхэ тээшээ болож байна. Ерээдүйн комбинадай ашаглалгада үгтэхэдэ, эндэ жэлэй туршада 140 мянган тонно картон үйлэдбэрилэгдэдэг болохо юм.

Комбинадай хүдэлмэридэ гол hуури эзэлхэ хамhабариин барилганууд hүүлэй үедэ ашаглалгада үгтэжэ захалба. Жэшээнь, эндэ ТЭЦ-эй түрүүшын ээлжээнэй барилга дүүрэжэ, гүрэнэй комиссида тушаагдаhан байха юм. Үшөө нэгэ барилга — крануудай тусхай эстакада — мүн ашаглалгада оробо. Энэмнай хөөрүү хүнэй үгөөр болоо hаа, тэнгэри өөдэ ербын бодоhон 532 метр үндэр барилга болоно ха юм. Энэ үндэртэ картон, целлюлозодо орохо модон болбосоруулагдаха зэргэтэй. Богонёор хэлэхэдэ, энэмнай тусхайтаар модо хадагалхаар түхеэрэгдэhэн газар болоно. Энэ мантан томо бүхы барилга барилга-хабсаралгын наймадахи управлениин коммунист Андрей Петрович Тарабукинай бригадын гэшүүд бодхооhон байна.

Мүнөө нүхэр Тарабукинай бригада тус комбинадай гурбан ехэ барилгые даажа абаад, эсэхэ сусахые мэдэнгүй гэхээр ажаллажа байнхай. Эдэ барилгануудынь hаядаа ашаглалгада үгтэхөөр түсэблэгдэнэ.

Танай бригада эды ехэ хүдэлмэреэ саг соонь дүүргэжэ шадахаар гү? — гэжэ Андрей Петровичhоо асуухада:

— Шадаха даа, шадаха. Бригадымнай гэшүүд шэнэ барилга дээрэ ерэhэнhээ хойшо халаан бүриингөө даабари хододоо үлүүлэн дүүргэжэ ябаа юм. Тиимэhээ байгша ондо абаhан уялгамнай нэрэтэй түрэтэйгөөр дүүргэгдэхэл байhанда hэжэглэмээр бэшэ.

ССР Союзай байгуулагдаhаар 50 жэлэй ойн хүндэлэлэй ажалай вахтада жагсаhан бригадын гэшүүд абаhан уялгаяа заал hаа үлүүлэн дүүргэхын хойноhоо оролдожо, хоорондоо мүрысэн ажаллажа ябана бшуу.

— Бригадынгаа хэдэ хэдэн эрхим гэшүүдэй нэрые нэрлыт,— гэжэ нүхэр Тарабукинда хандахадамнай: Манай бригадада даабаряа дүүргэдэггүй нэгэшье гэшүүн байхагүй. Бултадаал халаан бүриингөө даабари хододоол үлүүлэн дүүргэжэ, олоной дундаhаа онсо шалгаржа ябадаг юм. Жэшээ болгон арматурщигууд В. Н. Стефанишин, энэ нүхэртэй сугтаа хүдэлдэг дүрбэдэхи участогай ВЛКСМ-эй комитедэй секретарь А. М. Шелопугин, гагнууршад В. С. Сенотрусов, М. Н. Устьянцев болон бусад үдэр, халаан бүриингөө даабари 150—160 процент хүрэтэр дүүргэдэг юм.

Мүн модошо дархашуул И. А. Коноплёв, В. В. Тугаринов, В. Г. Петров, В. Н. Подкорытов гэгшэд гарай нарин урлал хэхэдээшье, даабаряа үлүүлэн дүүргэhэн лэ байдаг гэжэ хэлэбэ.

Иигэжэ арадай ажахыда хэрэгтэй продукци ойрын жэлнүүдтэ тус комбинадай гаргадаг болохын тула бүхы эрмэлзэл шадабаряа тус бригадын гэшүүд элсүүлжэ байнхай.

М. СУТУРИН.

ЗУРАГУУД ДЭЭРЭ: 1. Модошо дархан И. А. Коноплев, 2. Арматурщигууд В. Н. Стефанишин, ВЛКСМ-эй комитедэй секретарь А. М. Шелопугин гэгшэд ажалдаа.

АВТОРАЙ фото.

КПСС-эй XXIV СЪЕЗДЫН ШИИДХЭБЭРИ БЭЕЛҮҮЛХЫН Т[...]

МЯХАЛИГ МАЛ ҮСХЭБЭРИЛХЭДЭ АШАГТАЙ

Ойрын жэлнүүдтэ ажахы бүхэндэ мяха, hү бүри ехээр абадаг болохо, продукциин өөрынь үнэ сэнгые эрид хямдаруулхын тула малай үүлтэр hайжаруулха, харууhа, тэжээлыень зүбөөр эмхидхэхэ, ашаг шэмыень дээшэлүүлхэ, мүн гүүртэ, фермэнүүдые томодхохо, тусхай мэргэжэлтэй болгохо гээшэ хүдөө ажахые хүгжөөлгын мүнөөдэрэй шухала эрилтэ болоно.

hү ехэтэй үнеэдые үсхэбэрилхэ, мяхалиг үүлтэрэй мал олон болгохо талаар ажахыгаа тусгаар мэргэжүүлхэ тушаа Яруунын совхоз hүүлэй жэлнүүдтэ зарим тэды хүдэлмэри хэжэ байнхай.

Яруунын совхоз үхэр малаар, хонин hүрэгөөр олон, мяха, hү, нарин нооhо ехээр абадаг, гүрэндөө горитой тушаадаг томохон ажахы юм. Совхоз тарянай, сабшалан, бэлшээрииншье газараар уужам, малай типовой hайн байраршье яhала хангагданхай. Илангаяа hүүлэй жэлнүүдтэ тусгаар мяхалиг үүлтэрэй мал үсхэбэрилжэ, тарган мяха ехээр абадаг болоо, энээнhээ ашаг олзошье горитой оруулна.

Тиимэhээ тус совхозой главна зоотехник М. Ж. Цыбденов хүдөө ажахын институт дүүргэжэ байхадаа, совхоздоо мяхан, hүнэй малай ямараар үсхэбэрилэгдэжэ, мяхалиг үүлтэрэй малай фермэнүүдые хайшан гээд тусхай мэргэжэлтэй болгожо байhан тухай дипломно хүдэлмэреэ бэшэhэн байна.

Энэ ажахыда мүнөө бүхы дээрээ 6.411 үхэр, тэрэ тоодо 2.000 үнеэд, 18,6 мянган хонин hүрэг, тэрэ тоодо 9.446 эхэ хонид, 400 адуу морид тоологдоно. Совхоз бүхы тариалангайнгаа 46,2 процентдэ орооho таряа ургуулна, сабшалангайнь 28,3 процентдэ олон жэлэй ногоон таригданхай. Тиихэдэ тариалангайнь 16,4 процентдэ нэгэ жэлэй ургамал зелёнко таригдадаг гээшэ.

Адууhа малаа олон болгохо, ашаг шэмыень дээшэлүүлхын тула эрхим шанартай үбhэ тэжээл элбэгээр бэлэдхэхэ хэрэгтэй байhаниинь ойлгосотой ааб даа. 1968 онhоо хойшо эндэ нуга, сабшалан hайжаруулха тусхай оньhожоруулагдаhан отряд эмхидхэгдээд, тэрэнь 260 гектар эгээл ургаса муутай, орхигдошоод байhан шахуу газарые элдүүрилжэ, үбhэнэйнь тарасые гектарай 22 центнертэ хүргөө гэхэ гү, али арба дахин ехэ ургаса абтадаг болгоо. Мүнөөшье энэ талаар ехэ юумэн хэгдэнэ.

Газар нютагайнгаа байгаалиин эрхэ байдалаар, экономикынгоошье талаар тус ажахы хэр угhаа хойшо үхэр мал үсхэбэрилдэг гол шэглэлтэй байhан. hүүлэй хэдэн жэлдэ совхоз хонин hүрэгые hайнаар үсхэбэрилдэг болонхой. hүүлэй жэлнүүдэй дүн харахада, совхоздо бүхыдөө абтаhан продукциин 5,6 процентнь тарян ажалhаа, 72,3 процентнь үхэр мал үсхэбэрилгэhөө, 26 процентнь хонин ажалhаа оруулагдаhан. Иигээд ерэхэдээ мяха, hү ехээр үгэдэг үхэр мал үсхэбэрилхын хажуугаар, эндэ хонин hүрэгые олон болгожо, мяха, нооhо горитойгоор абаха, тушаахадань баhал ашаг олзо ехэтэй байна бшуу.

Энэ ажахы дүрбэн отделенитэй юм. Жэшээнь, нэгэдэхи отделениинь тугалнуудыень нарайhаань эхынь хүхүүлжэ томо болгоод, түргэн түлжүүлжэ, шахан, бэлшээн таргалуулаад, гүрэндэ тушаадаг гол мэргэжэлтэй. Эндэ мүнөө тугалаа хүхүүлжэ түлжүүлдэг 720 үнеэд харууhалагдана. Эдэ малайнь 260 толгойнь мяхалиг холимол үүлтэрэй түрүүшын үеын үхэрнүүд болоно. Бэшэниинь гол түлэб симментал болгогдоhон мал. Тугалнуудые эхэhээнь hалгаагаад, үбэлдөө hайнаар шахан таргалуулдаг. Нэгэ доро 250 толгой симментал үнеэд болон герефордско үүлтэрэй бухаа хоёрой хоорондоhоо гараhан бүрүү хашарагууд шахалганда табигдана. Хоёрдохи, гурбадахи үеын холимол үүлтэрэй бухануудаа, эмэ хашарагууд үсхэбэридэ үлөөгдэдэг юм.

Хоёрдохи отделенидэнь симментал болгогдоhон hү ехэтэй гэжэ илгагдаhан 700 үнеэд харууhалагдана. Энэ отделени hү ехээр hааха, үүлтэртэ мал үсхэбэрилжэ, бусад отделенинүүдтээ үгэхэ гол шэглэл мэргэжэлтэй байна.

Гурбадахи отделенидэнь хонид үсхэбэрилэгдэдэг. Мүнөө эндэ 10,2 мянган хонин hүрэг харууhалагдана. Түрүү хонишодынь Б-М. Шойжолов, О. Бадмадоржиев болон бусад жэл бүри зуун эхэ хонин бүриhөө 101—105 хурьгадые алгадгүй абадаг болонхой.

Дүрбэдэхи отделенидэхи hаалиин үнеэдэй, үхэрнүүдые шахан таргалуулха гүүртэнүүд бии.

Тус совхоз үшөө 1960 онhоо хойшо ажахыгаа мяха абаха тусхай мэргэжэлтэйгээр хүгжөөхэ зорилго табиhан юм. Юуб гэхэдэ, hаалиин үнеэдые дан олоор бариха гэхэдэнь hаалишад дутадаг байhан. Харин олонхи үнеэдые hаахаяа болёод, тугалдань хүхүүлжэ түлжүүлхэдэ hаалишад үсөөн хэрэгтэй болохо, гүрэндэ тушаагдаха малшье түргэн томо болохо байгаа бшуу. Тэрэшэлэн мяханай мал үсхэбэрилхэдэ таатай бэлшээри эндэнь элбэг юм.

Эгээл арбан жэлэй саада тэрэ совхоз симментал болгогдоhон үнеэдтэ герефордско мяхалиг үүлтэрэй буха табяад үрэжүүлдэг болож эхилээ. Тиимэ холимол үүлтэрэй тугалнуудынш ье үбшэ хабшагүй шэрхи сула, түргэн томо болосотой, эдиhэн тэжээлээ түргэн «харюулдаг, мяхалигшье байба. Тиимэhээ 1965 онhоо хойшо тус ажахы симментал болгогдоhон үнеэдтээ герефордско үүлтэрэй Канадаhаа, Алтайhаа асаргдаhан бухануудые табижа, мяхалиг холимол үүлтэрэй тугал олоор абадаг болоо. Холимол үүлтэрэй эрэ хашарагуудые шахаад гүрэндэ тушаажа, эмэ үхэрнүүдыень үсхэбэридэ табидаг болоо hэн.

Мүнөө мяхалиг мал үсхэбэрилхэ табан фермэдэнь, ороондо оруулагдаха гунжадай хоёр гүүртэдэнь бүхы дээрээ 1000 толгой холимол үүлтэрэй үхэрнүүд харууhалагдана. Гадна, жэл бүри мяхалиг үүлтэрэй 300—400 үхэрнүүдые ондоо ажахынуудта худалдана.

Нэн түрүүн мяханда тушаагдаха малаа шэгнүүр дарасатай түүшыень ехэ болгохо гол шухала. Герефордско үүлтэрэй мал симменталда орходоо хүндэ, мяхалиг аад, яhа, шүрбэhөөр бага байдаг бшуу.

Мяхалиг үүлтэрэй малые арбан жэлдэ үсхэбэрилөөд байхадаа совхоз энэ талаар тусхай мэргэжэлтэй, энэ hалбариие эрхилхэ өөрын гуримтай, шадабаритайшье болоо гээшэ. Мяханай гүүртэ бухэндэ гурбан хүн хүдэлжэ, 120—135 хүрэтэр үнеэдые, гунжадые харадаг. Тугалнуудые нарайhаань эхыень хүхүүлжэ томо болгоно. Гүүртэнүүдтэ үнеэдые үбэлдөө хааха хашаа, нарай тугал байлгаха дулаан байра түхеэрэгдэнэ, малаа адуулха бэ[...]ринь таhалжа үгтэнэ.

СССР-эй арадай ажахые [...] жөөхэ юhэдэхи табан [...]лэй туршада Яруунын [...]хоз баhал гол hалбари боло[...] мал ажалаа улам саашадань [...]жөөхэ, мяха, hү, нооhо га[...] багатайгаар абаха талаар [...] ехэ юумэ хэхэ байна. Энэ [...] үхэрнүүдээ 7 мянганда хү[...] мяха, hү ехээр үгэдэг hайн[...] тэрэй үхэрнүүдые бүри [...] болгохо зорилготой. Илангая[...]галнуудые нарайhаань hай[...] рууhанда байлгажа, түргэн [...] болгоод, богони болзор соо [...]жа гүрэндэ тушаадаг боло[...]рилго табигдана. Тиигэжэ [...]нуудые жэл, жэл хахад со[...] тустань 3,5—4 центнер шэ[...]тэй болгожо мяханда тушаа[...]

Мүн hаалиин гүүртэнүүдэй [...]дые искусственна аргаар [...]жүүлжэ, нэгыеншье hубай[...] хагүй, ондоо тээhээ аса[...]hан герефордско мяхалиг [...]рэй бухануудай үрэ хэрэ[...] мяханай гүүртэнүүдэй ү[...] үрэжүүлхэ болоно. Тиихэдэ[...]тэ бухэндэ искусственна [...]жүүлгын пункт байлгангүй, [...]хын үрые машинаар түргэ[...]жэ, үнеэдые үрэжүүлхэ арг[...]рэглэбэл, зохисотой гэжэ [...] тоолоно.

Үхэр малые үбhэ тэжээлээр [...]дам хүрэхөөр хангахын тула[...]хоздо тэжээл буйлуулха, [...]жуулха түбэй тусхай ком[...] бариха зорилго табигдана. Т[...]лан, сабшалан, бэлшээриин [...]са эрид дээшэлүүлхэ, үбhэ [...]жээл бэлэдхэлгын бүхы хү[...]риие оньhожоруулха, техни[...]тээсэ ехэтэйгээр хүдэлгэхэ [...] мэтэ шухала асуудалнууд [...]хэгдэхэ байна.

Ю. ТАРНУ[...]
Буряадай хүдөө ажах[...]
институдай баг[...]
ветеринар[...]
эрдэмэй канди[...]

ТАБАН ЖЭЛЭЙ БАРИЛГАНУУД

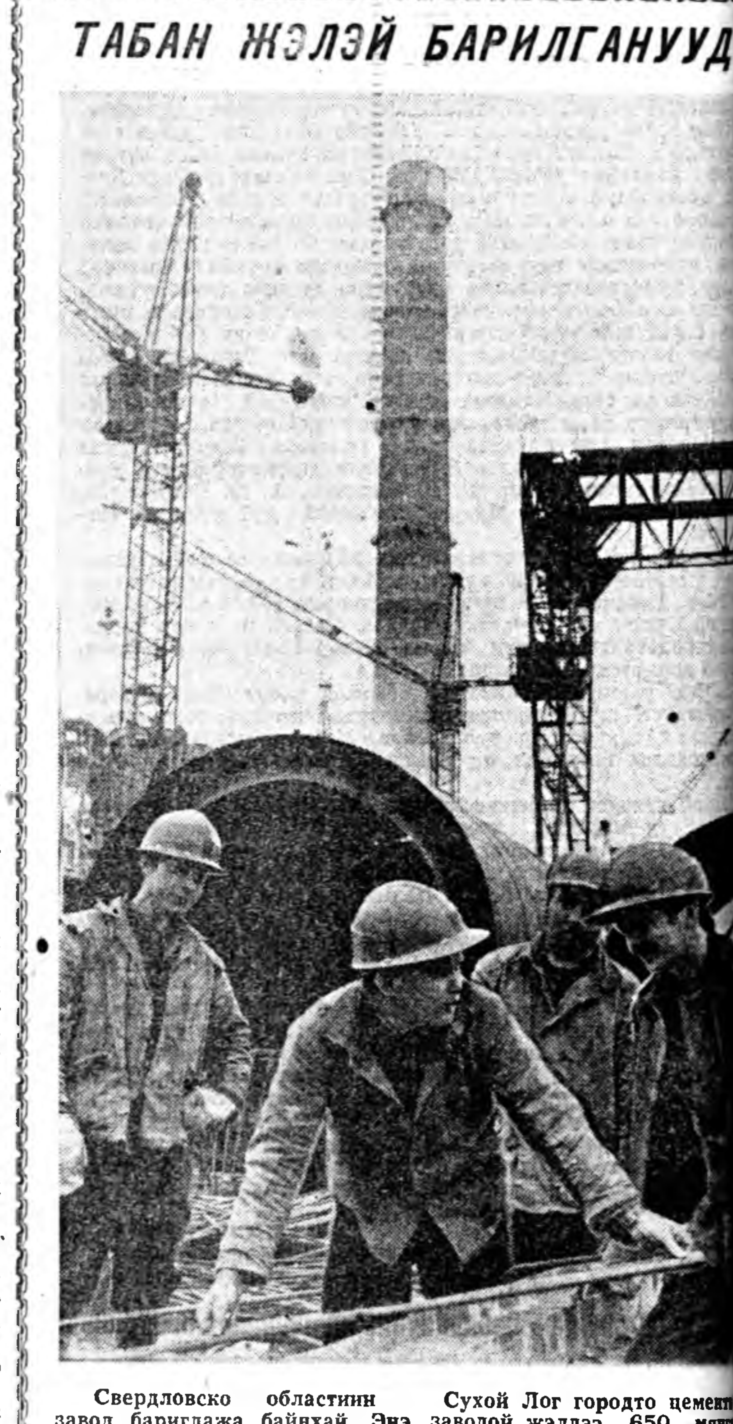

Свердловско областиин Сухой Лог городто цемен[...] завод баригдажа байнхай. Энэ заводой жэлдээ 650 мян[...] тонно цемент үгэжэ шадаха түр үүшын пеэшэн оронойнгоо [...]рилгануудта 117 мянган тонно үнэтэ барилгын материал үг[...] байна. Бэйгша оной сентябрь hарада тус заводой хоёрд[...] пеэшэн ашаглалгада үгтэхэ юм. Мүнөө эндэ барилга-хабсар[...]гын хүдэлмэри эршэтэйгээр ябуулагдажа байна.

ЗУРАГ ДЭЭРЭ: арматурщигуудай түрүү бригада пеэшэ[...] 4-дэхи тулга бодхоолго дээрэ. (Зүүн гарhаа) В. Ф. Талош[...]нов, бригадир П. Х. Гафизя, В. П. Ташланов, М. А. Гн[...] гэгшэд.

ТАСС-ай фотохронико.

ХОНИШОД ХЭЛЭhЭНДЭЭ ХҮРЭБЭ

Шэнэ түл абалгын халуун хаhын үедэ «Одон» совхозой хонишод яhала hайнаар ажаллажа гараа. Тэдэнэр 10500 эхэ хонидhоо 9138 хурьга абажа, түсэбөө үлүүлэн дүүргээ. Хонидойнь тоо толгой нёдондоной энэ үеынхидэ орходоо 5100-гаар олошорбо. Үнгэрэгшэ жэлдэ тус совхозой хонишод зуун эхэ хониноо 49 хурьга түлжүүлжэ, аймаг соогоо эгээн hүүлшын hууриода гараhан байбал, мүнөө 86,6-да хүргэжэ, түрүүшүүлэй тоодо оронхой. Хэрбээ урда жэлнүүдтэ совхоздо нэгэшье зуутан байгаагүй hаа, энэ жэлдэ зургаан ахалагша хонишод хонидойнгоо тоо хоёр дахин олошоруулаа. Ахалагша хонишод Д-Ц. Гомбожапов, Ц. Дондукова, Д-Ц. Базаров, Н. Дамдинов Д-Ц. Мункуев Ч-Д. Тогмитов гэгшэд хонин бүриhөө хурьга абажа амжаба.

Совхозой хонишод хонин бүриhөө хурьга абалгаяа жэлэй туршада хайшан гээд, ямар онол арга хэрэглэжэ, хоер дахин шахуу олошоруулба гээшэб гэhэн асуудал гарана. Энээндэ харюу абахын тулада ажахын хэдэн отарануудаар ябажа, хонишодтой хөөрэлдэhэн, ажалтайнь танилсаhан байнабди.

Үнгэрэгшэ зун бонитировкын hүүлээр эгээл туранхай хонидые даажа абаhан Балбар Ринчиновэй отарада ошохо гэжэ түрүүн шиидэбэбди.

— Зуутанай тоодо мүнөөдөө орооошьегүй hаа, абаhан уялгаяа үлүүлэн дүүргээ. Мүнөө хонидынь танихаар бэшэ болонхой. Юрэдөө, ошоходоо, өөhэдөө харана бэзэт,—гээд совхозой директор Д. Д. Тушинов хэлэбэ.

Дабаанай араар hууриржаhан хэдэн отарануудые алгад гараhанайнгаа удаа машинамнай гол харгыhаа сэхэ хойшоо годиржо, нюсэгэн хадын саагуур нэмжыhэн хүндэ үгсэбэ.

— Энэ Намарзаан hуурин нарин ногоотой, бэлшээри hайнтай, хонидто эгээн hайн нютаг даа,— гээд бидэнтэй ябалсаhан ажахын главна ветеринарна врач В. Г. Гармаев хэлэнэ.

Уданшьегүй хүрэхэ газартаа хүрэжэ ерэбэбди. Хуушарhаншье hаа, ёhотойл эзэн хүнэй гар гэжэ гансата мэдэхээр дарагар байра, Хорео соо хаалгатай байhан 6—7 хонидто хоер эхэнэрнүүд тэжээл үгэжэ байба.

— Танилсагты. Гэрэй эзэн эхэнэр, ахалагша хонишонойнмнай хани нүхэр Цыпилма Жанчипова, хурьгашан Дашал-hама Шагдарова гээшэ, — гээд парткомой секретарь Д. Б. Жамсаранов бидэниие хонишодтой танилсуулба.

— Хөөрэжэрхихөөр юун манда байхаб даа. Хони хурьгаднай яhаhа hайн байна. Түл абалгын түлэг соогуур бага тухашаран алдагдаа юм бэзэ. Мүнөө сүлөө оргдоо. hүүлшын эдэ хонид үглөө мүнөөгүй хурьгалхань үлөө. Тиигээд лэ газаагаа байлганабди, — гэжэ Ц. Жанчипова хөөрэнэ.

Баруун мүр дээгүүрээ дурам зүүжэрхиhэн, үндэр бэетэй, номгон даруу харасатай, гушаад тойроной наhанай хүн моринойнгоо жолоо хореогой hаднагта үлгэжэрхиhөөр бидэн тээшэ яаралгүйхэн ерэбэ.

— Харгыhаа годирхыетнай харахадаа, манайда ерэбэ гэжэ hанаа hэм,—гэн бидэнтэй танилсаба.

...520 эхэ хонидые гурбан хүн харууhална. Манай ябахада хонишод 499 хурьга абаад байба. Зуунhаа 85 хурьга түлжүүлхэ уялгаяа 95-да хүргөө.

— Недондо энэ отарые даажа абахадаа яажа үбэлые дабаха, түл абаха хүн гээшэбиб гэжэ зүрхэ алдаа hэм. Намартаа хэнзэ ногоондо, тарянай узуурта адуулжа, hайса таргалуулаад, май hарада түл абахаар үрэжүүлээ hэмди. Апрелиин тэн багаар түрүүшын хурьгад гаража эхилээ hэн. Зарим үдэртэ 40 гаран хурьгад адхараа. Бүхы түл түрсээ 18 үдэртэ абаабди. Гарза үгы. Түл абалга соогуур Балдан-Дулма Дондукова хүдэлэлсэжэ, ехэхэн туhа хүргөө гээшэ. Мүнөө хурьгаднай эхэтээ бэлшэнэ. Тээ горитойхон болоходонь, амяарлан бэлшээхэбди. Үдэрэй дүрбэн сагта дэхүүлжэ ябахадаа эхэhээнь юун үлэхэ hэм бэ. Иигээд лэ хонидоо хайшалжа эхилхэмнай. Ноохониинь үдхэн, hайн. Тарганаар хүхэ ногоон дээрэ гарахадаа, ноохониишье түргэн хөөрэжэ захалаа. Хонин бүриhөө адагынь 3 килограмм ноохон хайшалагдаха бэзэ,—гээд ахалагша хонишон хөөрэнэ.

Хонишодто 10 гектар сабшалан даалгагданхай. Тэрэнээ өөhэдөө уhалдаг, үтэгжүүлдэг, ургасаяа хуряажа абадаг юм. Недондо 300 центнер үбhэ, 500 центнер ногоон hолоомо, хүсэд хүрэхэ сагаан hолоомо бэлдэжэ газаагаа оруулhан. Байра байдалаа ахалагша хонишон өөрөө заhабарилдаг, тиихэдээ хэнhээшье туhаламжа эридэггүй.

Энэ нүхэрнай дүй дүршэлөөр баян, хонин ажал эрхилхэ талаар шэнэ онол арга, түрүү дүй дүршэл хэрэглэхые ходо эрмэлзэжэ ябадаг заншалтай. Түб hууриннhаа холо hуубашье, үдэр бүри радио шагнажа, орон доторoo, дэлхэй дээрэ болож байhан шэнэ hонинуудые ходо дуулажа байдаг. Отарадань зайн гал оруулагданхай.

— Таргалаад байhан хонидые ногоон hолоомон дээрэ адуулхада түргэн ототой болодог, олсороо эхирлэдэг юм гэжэ «Овцеводство» журнал дээрэ уншаа hэм. Манда табан гектар зеленко үгтэнхэй юм. Намартаа хонидоо ногоон hолоомо дээрэ түрүүшээр 30 минута, hүүлшэг тээнь часай туршада бэлшээгээбди. Нээрээшье хонид нэгэ доро отогой болоо hэн. Хори гаран хониднай эхирлээ,— гээд Балбар Ринчинов ажалдаа хэрэглэhэн түрүү онол арга тухайгаа хөөрэбэ.

Коммунист, агитатор, ажахын түрүү хонишодой нэгэн Балбар Ринчиновичэй ажалда бусадта hургаал боломоор шэнэ юумэн яhала олон. Жэшээнь, алишье ажахыда түл абалгын үедэ нарай хурьгад хүйтэ нойтонhоо шэшэдэг, гарзалдагшье ушар тохеолдодог шуу. hуулгатай бүлеэн уhанда сайн нэгэ халбага нод хэжэ худхаад, хурьгадтаа уулгахада hайн. Тиихэдэнь нэгэшье хурьган шэшэдэггүй. Нарай хурьгадай гараhаар 3—4 хоноод байхада бүлеэн уhа уулгажа, hайхан үбhэ эдюулжэ hургадаг. Дабhан, мел гэхэ мэтэ дуран соонь үгтэдэг. hая гараhан хурьгад эхэтээ нэгэ таhалгада 7—8 хоногто байлгагдажа, эхэнь хурьгандаа дададаг. Хурьгаяа голоhон түлгэ хонид бүришье удаан байлгагдана. Томо болоhон хурьгад үглөөгүүр хүхүүлэгдээд, найман часта бэлшээгдэнэ. Хонишод Балган Раднаевай отарынхидтай мүрысэнэ. Хахад hара болоод лэ хоорондоо ябалсажа, ажал хүдэлмэреэ шалгадаг гуримтай.

Зуутанай нэгэн Даша-Цырен Базаровай отара Залаа-Арада байрланхай. 584 эхэ хонидые хоёр хүн харууhална. Бидэнэй ерэхэдэ, ахалагша хонишоной хани нүхэр Цыбиксу Норбоева хурьгадтаа талха тарянай зүйл үгэжэ байба.

— hаянай хүйтэрөөд, хурьгадаа газаагаа байлганабди. Нэгэ хэдэн хоногhоо хурьгадаа эхэhээнь амяарлан бэлшээхэмнай, — гэжэ хонишон эхэнэр хэлэнэ.

Даша-Цырен Базарович ажахынгаа хонин hүрэг олошоруулгада, үүлтэрыень hайжаруулгада горитойхон хубитаяа оруулhан. Энэ нүхэрнай жэл бүри өөрөө техник-үрэжүүлэгшээр ажаллажа, хонидоо искусственна аргаар үрэжүүлдэг, үбhэ тэжээлээ өөhэдөө бэлэдхэдэг. Бүхы хурьгадаа 45 хоног соо гарзагүйгөөр абаа.

Ажахын алишье отаранuудта хүрэхэдэмнай садаhан хурьгад тангаршаан дэбхэрэлдэжэ ябана. Эхэнүүдыншье hайнууд. Ноохониинь шье хөөрэжэ эхилэнхэй. Хонин бүриhөө 3 килограммhаа бага бэшэ ноохон абтаха гээд мэргэжэлтэд тайлбарилна.

Хонин ажал эрхилэлгэдэ бии байhан дутагдалаа шууд усадхахын тула шэнэ түл абалгые урда жэлнүүдтэл январиин эхинhээ бэшэ, харин февралиин тэнгhээ захалхаар хонидоо искусственна аргаар үрэжүүлхэ, ахалагша хонишодой харюусалга дээшэлүүлхэ, хонишодой hуудал байдал, эрилтэ хангалгые эрид hайжаруулха талаар совхозой дирекци, партком, зооветеринарна мэргэжэлтэд горитой анхарал хандуулhан байна. Эхэ хонид hайса таргалуулагдаhанай удаа сентябриин 15—20 доор искусственна аргаар үрэжүүлэгдэhэн, ахалагша хонишодоор коммунистнууд, эдэбхитэй, мал харууhалха талаар дүй дүршэлтэй, харюусалга ехэтэй хүнүүд шэнээр томилогдоhон байха юм.

Мүн хонишодой дунда социалис мүрысөөн, ниитэ-политическэ хүдэлмэри үрэ ехэтэйгээр ябуулагдадаг болоо. Эдэ болон бусадшье шухала хэмжээ ябуулгануудые бэелүүлhэнэй ашаг үрэ элин бодоор гараа. Энэнь ажахын хонишодой урма зориг бадаруулна, ажалдаа бүри ехэ амжалта туйлалгадань шэнэ зориг түрүүлнэ.

Б. ЖАМБАЛОВ,
манай корр.

МОНГОЛОЙ ТЕАТР, ДУУ ХҮГЖЭМЭЙ ХҮГЖЭЛТЭ

Манай Улаан-Үдэ хотодо Монголой драмын театрай артистнар гастрольдо ерээд байна. Айлшадай июлиин 5-hаа оперо ба балетэй театрай ендэр дээрэ зүжэгүүдээ харуулжа захалаа. Тиигэжэ буряад харагшадые, шагнагшадые ехээр hонирхуулхань лабтай.

Би энээхэн статья соогоо аха дүү Монгол орондо ургажа, хүгжэжэ байhан театр, дуу хүгжэм тухай богонихоноор хөөрэжэ үгэхэ хүсэлэнтэйб.

1931 ондо Монгол орондо мүнөөнэй маягтай театр байгуулагдаhан юм. Энэ болбол арад зоной гэгээрэлдэ нилээд ехэ удхатай ушартай байгаа.

Түрүүшын үедэ арадай аман зохёол—дуу, шог, хошон үгэ, хүгжэм хэрэглэжэ, юрэнхы дээрээ концертнүүдые арад зоной дунда табидаг байгаа. Тиигэhээр байтараа нэгэ үйлэтэй, хоёр акттай зүжэгүүдые табижа эхилээ hэн. 1936 ондо Улаан-Баатарта нээгдэhэн хүгжэмэй дунда hургуули театрай хүгжэлтэдэ нилээд ехэ үүргэ дүүргэhэн байна. Имагтал энэ hургуули Монголой театрай түрүүшын профессиональна хүдэлмэрилэгшэдтэй болоходо туhалhан гээшэ.

Иигэжэ театрай ба соёлой өөрын мэргэжэлтэдтэй боложо эхилхэдээ, Монгол орондо театрнуудай, искусствын бусад эмхи зургаануудшье олошороо hэн. 1940—1950 онуудта арадай цирк, хүгжэмтэ театр, хүүхэлдэйн (кукольна) театр, хүүгэд, багашуулай театр, арадай дуу хатарай ансамбль нээгдээ бэлэй. Гадна 1951—1954 онуудта Дурнад, Губи, Баян-Улгы аймагуудта арадай хүгжэмтэ-драмын театрнууд хүдэлжэ захалаа.

Эдэ бүхы амжалтанууд хадаа Монгол орондо арадай революциин hаланай, марксизм-ленинизмын үзэл сурталай дэлгэрhэнэй үрэ мүн байгаа. Монголой арадай хубисхалта партиин удаадхалга доро шэнэ hайхан арюун саадаа ороhон монгол арадай оюун бэлиг, шэн габьяа имагтал социализм байгуулха жэлнүүдэй үедэ илангаяа хүгжөө ха юм. Тиихэдээ Монгол орондо шэнэ социалис удхатай соёл культура урган бадараа. Монголой зохёолшодой, театрай геройнууд шэнэ үе саг байгуулжа ябаhан ажалша малша, хүдэлмэришэ хүнүүд боложо тогтонижороо.

Монголой драмын театр 1940-өөд онуудаар Д. Нацагдоржын найрууhан «Сандываа поёной хархис аашанууд», «Ушартай гурбан толгой», С. Буян-Нэмэхын «Харанхы засаг», Д. Намдагай «Шэнэ зам», «Шара голой гурбан хаанууд», В. Цэдэнжаб, Б. Бааст гэгшэдэй «Сэсэн хатан» гэжэ ульгэр туужануудhаа үндэhэлжэ бэшэгдэhэн хүгжэмтэ зүжэгүүдые табиhан юм. 1950—1960-аад онуудта Ч. Ойдобой «Зам», Л. Ванганай «Эмшэ наран», «Тожоо жолоошон», Ч. Лодой-Дамбын «Этигэжэ болоно», Ч. Чимидэй «Боосолдоон» гэхэ зэргын шэнэ үе сагай байдал дээрэhээ үндэhэлжэ бэшэгдэhэн зүжэг драманууд табигдаа. Тиихэдээ эдэ жэлнүүдтэ театрай сценэ дээрэ юрын ажалша хүнэй образ бодотоор бэеэ олоhон гээшэ.

Иигэжэ үндэhэн монгол арадайнгаа уран зохёолшодой бүтээлнүүдые олоор табихынгаа хажуугаар эдэ жэлнүүдтэ дэлхэйн ба ородой классигуудай зохёолнуудые театр табижа байгаа. К. Гольдониин «Хоёр эзэнэй зарса», Н. Гоголиин «Ревизор», М. Горькиин «Оёорто» (На дне), А. Чеховэй «Вишнево саад» В. Шекспирэй «Отелло», «Лир хаан», Ф. Шиллерэй «Хара hанаан, инаг дуран» болон бусад элдэб мэдээжэ зүжэгүүдые табиhан юм.

Гадна Монголой драмын театр совет драматургнуудай зохёолнуудые саг үргэлжэ табижа байдаг. Илангаяа Н. Погодиной «Кремлиин курантнууд», «Буутай хүн», А. Арбузовай «Эрхүүгэй түүхэ», К. Симоновэй, М. Шолоховой, В. Ивановай, Б. Лавреневой зохёоhон зүжэгүүд театрай репертуарта бүхөөр оронхой.

Д. Нацагдоржын нэрэмжэтэ театрай сценэ дээрэ уран hайханай,уран найруулгын талаар ехэ удхатай зүжэгүүд hүүлэй үедэ олоор табигдадаг болонхой. Жэшээнь, Э. Оюунай бэшэhэн «Аха дүүнэр», Д. Намдагай «Ээдрээ». «Шэнэ байшанда». Л. Ванганай «Айлай эзэн», «Тоосооной ажалшад». Ч. Ойдобой «Далан худалша», П. Хорлын «Алтан үhэтэй басаган» гэжэ зүжэгүүд хани халуунаар угтагдаа бэлэй.

Монгол гүрэнэй драмын театрта ажаллаhан, ажаллажа байгаа зүжэгшэд, артистнар соо бэлиг, мэргэжэлээрээ бэрхэ, суута гараhан артистнар олон байха юм. Тэдэнэй дунда Э. Оюун, Ц. Цэгмид, Ц. Цэгмид, Д. Ичинхорлоо, О. Дашдэлэг, Д. Цэрэндулма, З. Цэндээхүү, Д. Дамдинсүрэн, Г. Гомбосүрэн, Ц. Ганбаатар. Эдэнэр арад зондоо мэдээжэ, ехэ хүндэтэй болонхой гээшэ.

Монголой драмын театр хадаа манай республикатай, Х. Намсараевай нэрэмжэтэ театртай хани барисаа, хани харилсаа байгуулhаар үнинэй. Улаан-Баатарта театрай ендэр дээрэ буряад драматургнуудай зүжэгүүд табигдажа байдаг. Буряад республикын мэдээжэ зохёолшо Цэрэн Шагжинай зохёоhон «Будамшуу», «Хабарай дуун», «Түрүүшын жэл», «Шүдхэртэй сүндүүг», Д. Батожабайн «Зүрхэнэй шарха» гэхэ мэтэ зүжэгүүд МНР-эй драмтеатрта оло дахин табигдаа, табигдаhааршье байна. Буряад зүжэгүүд аймагай театрнуудта, хүдөө тосхон hууриин клубуудта баhал табигдажа байдаг.

Тиихэдэ Буряадай драмын театр монгол зохёолшодой зүжэгүүдые, тэрэ тоодо «Ээдрээ», «Далан худалша», «Гарай табан хурган» гэжэ зүжэгүүдые табиhаар байха юм. Буряад орондо Нацагдоржын нэрэмжэтэ драмын театр хэдэ дахин айшалжа ерэhэн, зүжэг наада табиhан байна гээшэ. Манай драмтеатр хүршэ Монгол орондо hүүлэй жэлнүүдтэ удаа дараагаар айшалжа ерэhэн байна. Энэ холбоо барисаан жэлhээ жэлдэ улам бэхижэжэ, ургажа байха юм.

Улаан-Баатар хотын түб талмайн баруун талада дуурь, бүжэгын (оперо, баледэй) театр түбхинэнхэй. Тус театр 60-аад онуудай эхеэр байгуулагдаhан юм. Дуушад Пүрэвдорж. Жаргалсайхан, Загдсүрэн, Хайдав, хатаршад Баатар, Навчаа гэгшэдые мэдэхэгүй хүн үсөөн байха.

Монголой композиторнууд удха түгэлдэр, ирагуу хүгжэмтэй оперно, балетнэ зохёолнуудые олоор бэшэнэ. Жэшээ болгон дурдабал, «Ушартай гурбан толгой», «Жаргалай зам» (Б. Дамдинсүрэнэй хүгжэм), «Үнэн» (С. Гончиксумла), «Хүхэ-Намжал» (Мүрддорж), «Жаргал» (Лхадорж), «Мүрысөөн» (Лувсаншарав) гэжэ опернууд, «Хушуу наадан» (С. Гончиксумла), «Сэсэгхэн», «Мүнхын найрамдал» (Э. Чойдок) гэжэ бүжэгүүд (баледүүд) болоно.

Оперно искусствын хүгжэлтэ аялга хүгжэмhөө ехээр дулдыдадаг. Энэ талаhаань шэнжэлэн үзэбэл, монголой оперо үндэр дээдэ сэгнэлтэдэ хүртэхэ байха. Композиторнууд арадай аялга дуу хэрэглэн, гоё hайхан, элдэб маягай зохидхон хүгжэмтэ зохёолнуудые (оперо, балет) зохёон гаргана.

Дуурь, бүжэгын (оперо, баледэй) театрта мэдээжэ инструментнүүдhээ гадна, жэнхэни монгол морин хуур, лимбэ, хүчэр, шанза гэхэ мэтэ ородог байна. Тиимэhээ оркестрэй хүгжэм тоглоходо, тэрэнэй аблан гоё hайханаар зэдэлэн байдаг.

Дуурь, бүжэгын театрай ендэр дээрэ Европо, Азиин классигуудай, ородой ба Советскэ Союзай хүгжэмшэдэй шэлэмэл зохёолнууд табигдажа байдаг юм. Даргомыжскиин нугалзуулан найруулпан «Русалка», Чайковскиин «Хун шубуута нуур», Асафьевай «Бахчисарайн фонтан», Римский-Корсаковой «Шехеразада», Делибын «Коппелия»,мүн «Эсмеральда», «Дон-Кихот», «Чипполино», «Вальпургын hүни» гэхэ зэргын олондо мэдээжэ хүгжэмтэ зохёолнууд монгол харагшад, шагнагшадые илангаяа hонирхуулна.

Монгол ороной үргэн уужам талада аялга дуун үдэр, hүнигүй зэдэлжэ байдаг. Монгол хүн дуу дуулаха, аялга гаргаха тон дуратай. Хатар моритой малша монгол хонгёо хоолой гарган ябаха. Гутал, булгайр бүтээдэг хүдэлмэришэ хүн, сэмбэ нэхэгшэ залуу хүүхэн, станок машина хүдэлгэдэг шамбуу хүбүүн ажалаа хэжэ байха hамбаандаа, дуу дууладаг, аялга татадаг. Хүнгэн хүхюу аялга нугалбаритай хүдэлмэриин дуун, хатар мори дүүреэжэ, магтажа дуулаhан солгёон дуун, хатар нааданай хүхюу шог дуун үргэнөөр дэлгэрэнхэй. Утаар татажа, олон хоолойгоор дууладаг уянгата дуунууд, урда үеын hайхан дуунууд угаа hонирхолтой.

Монголой клуб, соёлой ордон соо, мүн радио, телевизорээр арад зондоо хүндэтэй болоhон арадай дуушад, hаяхан хүгжэмэй hургуули түгэсэhэн залуу дуушад —ханхинаса дуулажа байдаг. Үлэмжэ hайханаар дууладаг монголой дуушадые нэрлэбэл, нэн түрүүн бүдүүн томо хоолойтой Жаргалсайханиие, нарин ирагуу аблатай Загдсүрэниие, Нансалмае, өөрсэ хоолойтой Түмэндэмбрлые, залуу дуушан Зангадые нэрлэхэ хэрэгтэй.

Тиимэ болохолоороо, МНР-тэ театр, хүгжэм, дуу хатар угаа түргэнөөр хүгжэжэ, ехэхэн амжалта түйлаад байна гээшэ.

Ш. ЧИМИТДОРЖИЕВ,
Буряадай пединститудай доцент.

hУРАХАДАА, АЖАЛЛАХАДААШЬЕ ТҮРҮҮ

РЕПОРТАЖ

Мухар-Шэбэрэй аймагай түбhөө долоо-найман модоной газарта «Хуhан тужа» гэжэ ойн соорхойдо элдэб үнгэтэ майхангууд жэрылдэнэ. Эндэ республикын бүхы аймагуудhаа үйлэдбэриин бригадануудай арбан нэгэдэхи слёдто ерэhэн hурагшад байрланхай.

—«Слёт энээнhээ урда жэлнүүдтэ ургаса хуряаhан, ургасын дүн гаргаhан хойно үнгэрдэг заншалтай hэн. Үнгэрэгшэ жэлэй дүнгөөр түрүү hуури эзэлhэн Мухар-Шэбэрэй үйлэдбэриин бригадануудай ажал хүдэлмэритэй танилсаха, hуралсалай зуг шэгтэйгээр слёт үнгэргэхэ гэжэ шиидхээбди,—гэжэ республикын гэгээрэлэй министр С. С. Дмитриев хэлэбэ. Үйлэдбэриин 315 бригадануудта 2200 hурагшад оролсоно. Баhа амарха 50 лагерь эмхидхэгдэжэ, ажаллаха аргатай болохо.

Хүгжэм зэдэлжэ, Буряадай АССР-эй Министрнүүдэй Соведэй, ВЦСПС-эй, ВЛКСМ-эй Мухар-Шэбэрэй райкомой дамжуулгын Улаан тугууд оруулагдаба. Айлшад, hурагшад жагсаалда жэрылдэн зогсоно. Тиин слёдой туг үргэгдэнэ, үнгэрэгшэ жэлэй дүнгөөр түрүү hуури Мухар-Шэбэрэй үйлэдбэриин бригада эзэлээ.

Биологи хэр зэргэ мэдэхэ байhаниие туршалга, тогоошодой мүрысөөн, «дайшалхы хуудаhан» ханын газетэ гаргалгаар конкурс, бэлиг шадабари харалган гурбан үдэрэй туршада болоо.

Хоёрдохи үдэртөө үйлэдбэриин бригадануудай гэшүүд Мухар-Шэбэртэ болоhон научно-практическа конференцидэ хабаадалсаба. Конференци дээрэ Социалис Ажалай Герой Феофан Трифонович Брылев, эрдэмтэд болон ажахын түрүүшүүл үгэ хэлээ.

Нютагта эмхидхэhэн үйлэдбэриингээ бригадын,мүн амархынгаа хажуутаар ажалладаг лагерьнуудай ажал хүдэлмэри тухай hурагшад өөhэдөө хөөрэжэ үгэбэ.

Слёдто хабаадагшад механизаторнуудай, малшадай, куузику, овощ тарингшадай бүлэг боложо хубаараад, Мухар-Шэбэрэй ажахынуудаар экскурсида ябаа. Жэшээнь, аймаг соогоо социалис мүрысөөндэ илаhан «Коммунизм» колхозой фермые даагша Виким Митрофанович Хохолов, Заганай инкубаторна станциие даагша Августа Иннокентьевна Рещикова ажал хүдэлмэри тухайгаа hурагшадта хөөрэжэ, ажахытайгаа танилсуулба. Шубуу олоор үдхэдэг Кабанскын hургуулиин hурагшад шубуудай байра байдалаар, хооллуулдаг рационоор hонирхобол. Механизаторнуудай бүлэгтэй Социалис Ажалай Герой, комбайнер Челночков, колхозой агроном Унич гэгшэд уулзажа, колхозойнгоо техникэ харуулба.

Мүрысөөнэй дүн гаргагдажа, 1-дэхи hуури Мухар-Шэбэрэй аймаг, 2-дохи hуури Кабанскын hурагшад, Улаан-Үдын Железнодорожно районой түлөөлэгшэд эзэлhэн байна. Тиихэдэ Октябрьска, Советскэ районой hурагшад 3-дахи hууриda гаража, тусхай грамотануудта хүртэбэ. Слёдто хабаадагшад республикын бүхы hурагшадта хандаhан бэшэг баталан абаа. «Энэ жэлдэ СССР-эй 50 жэлэй ой гүйсэхэнь. Энэ ехэ hайндэртэ бэлдэхэ зорилготойгоор мүрысөө үргэдхэе, тосхон hууринуудые ногоон саад болгоё, hургуули бүхэндэ туршалгын хүдэлмэри ябуулая» гэжэ слёдто хабаадагшад эрдэмтэдтэ, мэргэжэлтэдтэ хандажа, али бүхы заабари үгэхыень, ажал хүдэлмэридэнь туhа хүргэхыень уряалба.

Л. БАДМАЕВА.

ЗУРАГ ДЭЭРЭ: Социалис Ажалай Герой Ф. Т. Брылев слёдто хабаадагшадтай хөөрэлдэжэ байна.

С. ЦЫДЫПОВЭЙ фото.

Шатараар дэлхэйн чемпионат

НААДАНАЙ ЭХИЛХЫН ТУЛАДА ГУРБАН ЭРИЛТЭ ТАБИГДАНА

РЕЙКЬЯВИК. (ТАСС-ай тусхай корр. А. Ермаков). Исландиин ниислэлдэ июлиин 5-най үдэр олон хөөрэлдөөн болоо. Дэлхэйн чемпион Борис Спасский Роберт Фишер (США) хоёрой хоорондо шатараар дэлхэйн түрүү hуури эзэлхын түлөө наадан эндэ болохоор хараалагдаhан байгаа.

Совет делегаци июлиин 5-най үдэшэ пресс-конференци хээ. Дэлхэйн чемпионой секундант, уласхоорондын гроссмейстер Ефим Геллер иигэжэ хэлэбэ. Спасскиин hанамжын ёhоор, шатарай түүхэдэ урда тээнь үзэгдөөгүй жэгтэй байдал тохёолдоо. Дэлхэйн чемпион мүрысөөндэ хабаадахын тула саг соогоо ерэhэн аад, түрүү hуури эзэлхые хүсэгшын нааданай болохо газарта ерэхые хүлеэхэ баатай болоhон байна. Энэнь ФИДЕ-гэй гурим бүдүүлигээр эбдэhэн ябадал болоно. Наадые нээлгэдэ Фишерэй ерээгүй, гурбан үдэрөөр гээгдэhэн ушар доромжолhон ябадал болоно гэжэ дэлхэйн чемпион Б. Спасский тоолоно» гээд Геллер үргэлжэлүүлэн хэлэбэ.

Р. Фишер Рейкьявигта ерэбэшье, ФИДЕ-гэй президентын соносхоhон жээрэб барилгада июлиин 4-дэ нюураараа ерээгүй гэжэ нэмээн хэлэхэ байнаб.

Иимэ ушарнуудай тохёолдоод байхада, Б. Спасский бүхы хэлсээнүүдые болюулаад, гэртээ харижа болохо байгаа. Спасский юундэ тиигээгүйб гэхэдэ, дэлхэйн шатаршадта, мүн хүндэмүүшээр угтаhан Исландида энэ нааданай угаа ехэ удха шанартай байhые ойлгоно гээд чемпионой секундант тэмдэглэбэ.

Геллер саашадаа иигэжэ мэдүүлээ: «Б. Спасский наадаха хүсэлэнтэй, наадахаар бэлэн байна. Зүгөөр тиимэн тула манай hанамжаар, ядахын сагта иимэ юумэ хэхэ шухала: нэгэдэхеэр—Фишер хүлисэл гуйха, хоёрдохёор — чемпион болохые эрмэлзэгшын тааруугүй ябадалые ФИДЕ-гэй президент буруушааха, гурбадахяар — — наада хоёр үдэрөөр хойшолуулжа. ФИДЕ-гэй гурим эбдэhэнээ ФИДЕ-гэй президент мэдэрхэ ёhотой. ФИДЕ-гэй гурим, энэ наадан тушаа ФИДЕ-гэй баталhан хэлсээн бүрин сахигдаха гэжэ этигэхэ ёhотойбди.

Пресс-конференцидэ хабаадаhан ФИДЕ-гэй президент Макс Эйве үгэ абаад, алдуу хээб, ФИДЕ-гэй гурим, наадан тухай хэлсээе сахяагүйб гэжэ олоной үмэнэ мэдэрээ, түрүү hуури эзэлхые хүсэгшын тааруугүй ябадалнуудые буруушаагаа. Мүн энээнээ тэрэ дахин бэшэгээр мэдэрhэн байна.

1-дэхи пунктнь үлэнэ. Гээгдэжэ ерэhэнээ шэналнаб, энээнээ Борис Спасскида хандасатаяа холбохые, совет олониитын дура гутаахые хүсэхэгүй байнаб гэhэн Фишерэй мэдүүлгэ журналистнуудай дунда июлиин 5-да тараагдаhан байгаа. Энэ мэдүүлгэнь совет делегациие, дэлхэйн чемпиониие ханаажа наадахагүй байна. Энэнь Фишерэй нюураараа хүлисэл гуйhан ябадал болоногүй гэжэ Геллер тоолоно. Юундэб гэхэдэ, дурсагдаhан текстые тэрэнэй адвокат Маршал журналистнуудта дамжуулаа, Фишерэй нэрээр олон мэдүүлэлгэнүүд хэгдэбэшье, теэд хожомынь Фишер өөрөө тэдээнhээ сүм арсаhан байха юм.

Совет шатаршадай байрлаhан «Сага» гостиница соо болоhон пресс-конференци дээрэ журналистнуудhаа, Эйвеhээ гадна, Исландиин шатарай федерациин хүтэлбэрилэгшэд, нааданай ахамад арбитр Л. Шмид байлсаа.

Геллерhээ олон асуудал hураа. Тэдээндэнь тааруу зохид, тодо hонор харюунууд үгтэжэ, манай делегациин хараа бодолой хэлбэришэгүй байhые харуулба. Асуудалнууд ба харюугай заримыень эндэ дурдая.

— Түрүүшын партида ерээгүй hаа, Фишер шүүгдээ гэжэ тоологдохо гү?

— Гуримай ёhоор, тоологдохол даа.

— Энээниие Спасский зүбшөөхэ гү?

— Фишерые яажа хэhээхэ тухай түрүүлэн шиидхэхэ, тиигээд Спасскиин hанамжа асууха хэрэгтэй. Иимэ «ябадал» хэхэhээ тэрэ арсажа магад ха юм...

— Хэрбээ танай бүхы эрилтэнүүдэй хангагдаа hаань, юу хэхэ байнабта?

— Хамагай түрүүндэ тэдэниие хангаха, хожомынь наадан тухай асуудал шиидхэхэ хэрэгтэй. Хэрбээ наадые эхилээд байбал, гуримые шэнээр эбдэлгэ ямаршье сагта тохёолдожо болохо бшуу, иимэ юумэн болохогүй гэhэн найдуулга хаана байнаб?

...Нэгэ юумэн лэ эли болонхой: мүнөөдэр июлиин 6-да нэгэдэхи парти наадагдахагүй. Мүнөөдөө шэнэ хэлсээнүүдые хэхэ ушартай болонобди.

Совет делегациин пресс-конференциин болоhоной hүүлээр «Сага» гостиница соо М. Эйве, Л. Шмид, Исландиин шатарай федерациин президент Г. Торраринссон, совет гроссмейстернүүд Е. Геллер ба Н. Крогиустай, тэрэшэлэн уласхоорондын мастер И. Нес гэгшэдтэй хөөрэлдэбэ. Эдэ хөөрэлдөөнүүд hүниин тэн багта дүүрэhэн байна.

РЕЙКЬЯВИК. (ТАСС-ай тусхай корр.). Дэлхэйн түрүү hуури эзэлхын түлөө шатарай нааданай түрүүшын партиин жээрэб барилга июлиин 6-най үдэшэ болохо гэжэ мүрысөөнэй ахамад судья Лотар Шмид (ФРГ) соносхоо.

Мүнөөдэр американ гроссмейстер Роберт Фишер нааданда гээгдэжэ ерэhэнэйнгээ түлөө дэлхэйн чемпион Борис Спасскида бэшэг эльгээжэ, хүлисэлые гуйгаа.

Тиимэ болохолоороо, совет делегациин бүхы эрилтэнүүд дүүргэгдээ.

Дэлхэйн түрүү hуури эзэлхын түлөө шатарай нааданай түрүүшын партиин июлиин 11-дэ болоходо, Борис Спасский сагаанаар наадаха байна.

ТЕЛЕФОН • ТЕЛЕГРАФ • РАДИО
ХИЛЫН ГААНАhАА

НЬЮ-ЙОРК

ИНДОХИТАДТАХИ ДАЙН БАЙЛДААН

ТАСС

Урда Вьетнамые сүлөөлхэ Арадай зэбсэгтэ хүсэнүүд Куангчи провинци худар добтолон ороhон сайгон десантна частьнуудай түрилтые гэдэргэ сохижо үргэлжэлhөөр.

Эндэхи патриодууд провинциин ехэнхи хубиие, тэрэнэй түб — Куангчи хотые мэдэлдээ барижа байhаар. США-гай авиациин ба сэрэгэй корабльнуудай зүгhөө дэмжэгдэн, сайгон сэрэгүүдэй зарим подразделенинүүд хотын урда захада туласа ерээ. Гэбэшье Американ агентствэнүүдэй мэдээсэлнүүдhээ харахада, десантна сэрэгүүд хүсэтэ буудалгаар угтагдаад, оборонодо орохо баатай болоо. Июлиин 6-да городой захаар ехэ байлдаан болоогүй.

Ароматна мүрэнэй эрьеэр хүсэтэ тэhэрэлгэнүүд замханагүй. Хюэ хотодо эшээлhэн дахуул армиин шэбээнүүдые НВСО-гой хүндэ артиллери буудана. Эндэ мүнөө сайгон армиин сэрэгэй хойто секторэй командна пункт байдаг.

Сүлөөлэлгын хүсэнүүд Сайгонhоо хойгуур, Фыоклонг провинциин үдхэн шэдхэ шэрэнги соогуур шэбээлhэн дахуул сэрэгүүдэй частьнуудта эсэргүү ябуулгануудые эдэбхитэйгээр хэжэ байна. Эндэхи патриодууд Фыокбинь провинциин түб — Шонгбе хотодохи гарнизониие миномедоор, ехэ буунуудаар буудана. Сүлөөлэлгэ гэжэ хэблэлэй агентствын мэдээсэhэнэй ёhоор, июлиин 2-то Шонгбедэхи нефтехранилищи тэhэлэгдэhэн, дайсанай сэрэгэй техникэдэ хэрэгтэй 70 мянга гаран литр горючи үгы хэгдэhэн байна.

ХАНОЙ. (ТАСС). Вьетнамай Арадай армиин агаарай хамгаалгын частьнууд июлиин 5-да Хойто Вьетнамай газар дээрэ американ 3 самолёт буудажа унагаагаа гэжэ ВИА агентство мэдээсэбэ.

ПЕКИН

С. Бандаранаике Хитадаар ябаад бусаа

ТАСС

Шри Ланкын республикын (Цейлоной) премьер-министр Сиримаво Бандаранаике Хитадай правительствын уряалаар июниин 25-hаа июлиин 5 хүртээр КНР-тэ аяншалаа. Синьхуа агентствын мэдээсэhэнэй ёhоор, С. Бандаранаике Пекиндэ байха үедөө КНР-эй Гүрэнэй Соведэй премьер Чжоу Энь-лайтай, Хитадай бусад туаалтадтай хөөрэлдэhэн, КПК-гай ЦК-гай түрүүлэгшэ Мао Цзэ-дунтай уулзаhан байна.

Хөөрэлдөөнүүдэй эсэстэ КНР-Шри Ланка хоёрой хоорондын экономическа, техническэ харилсаа холбоон тухай хэлсээндэ гар табигдаа.

С. Бандаранаике орон соогуурнь аяншалhан байна.

НЬЮ-ЙОРК

Үмэглэгшэдэй эрилтэнүүд буруушаагдаба

ТАСС

Индохитадта эсэргүү Американ эзэрхэг түримхэй ябуулгын хайшан гэжэ үүдхэгдэhэн тухай пентагоной зарим нюуса документнүүдые хэблэлдэ тунхаглахын тула дамжуулhан Дэниел Эллсберг ба Энтони Руссое сүүдлэхэ хэрэг американ засагаархид бэлдэжэ дүүргээ. Эллсберг ба Руссо гэгшэдые засагайхидай гэмнэhэн бүхы ябуулга болюулха тухай үмэглэгшэдэй эрилтые Лос-Анджелестэхи США-гай окружной судья буруушаагаад, тэдэниие июлиин 10-да сүүдлэжэ эхилхэмнай гэжэ соносхобо.

Вьетнамдахи дайе буруушаан тэмсэдэг хоёр эрдэмтэн «хорото үгэсэлгэ хээ, правительствын мэдэлэй хэрэгсэл үбэршэлөө, шпионаж тухай хуулинуудые эбдээ» гэжэ гэмнэгдэhэн байна.

БОНН

Далайнгаа сэрэгүүдые шэнэдхэнэ

ТАСС

Баруун Германиин бундесверэй командовани далайн-сэрэгэйнгээ хүсэнүүдые шэнэдхэхэ ехэ программа бэелүүлжэ байна.

Ракетэнүүдтэй катернууд энэ жэлэй hүүл тээшэ флодой зэбсэглэлдэ орожо захалха.

Тэрээнhээ гадна, 18 подводно лодко бүтээхэ программа бэелүүлэгдэжэ байнхай.

РИМ

ИТАЛИИН ПАРЛАМЕНТ ДЭЭРЭ

ТАСС

Шэнэ правительствын толгойлогшо христиан демократ Дж. Андреоттиин соносхоhон программна мэдүүлгэ тушаа үгэ хэлэлгэ июлиин 6-да Италиин парламентын депутадуудай палатада эхилээ гэжэ ТАСС-ай корр. Ю. Лопатин дамжуулба. Италиин Компартиин генеральна секретарь Э. Берлингуэр шэнэ кабинедые эрид шүүмжэлхэтэеэ хамта, тэрэниие «хүдэлмэришэнэй хүдэлөөндэ зүриhэн ябадал», «баруун тээшээ эрид эрьеhэн хараа бодол» гэжэ нэрлээ. Христианско-демократическа, социал-демократическа ба либеральна партинуудhаа бүридэhэн Дж. Андреоттиин правительство хархис шэнжэтэй, Италиие мухардалгын зам худар түлхихэ аюул тохёолдуулна гэжэ генеральна секретарь мэдүүлбэ. Энэ правительство өөрынгөө бүридэлөөршье, хараа шэглэлээршье мүнөөнэй байдалда, ороной үмэнэхи түбэгтэй зорилгонуудта харюусахагүй байна гэбэ. Коммунистнуудта, шэнэ түхэлэй фашистнуудта эсэргүүсэн, «хоёр фронт дээрэ тэмсэхэ» шухала тухай «теори» гэдэгые правительствын политика болгохо hанаатай Дж. Андреоттиин hэдэлгые Э. Берлингуэр эрид буруушаагаа.

Центрис правительство шадаал hаа түргэнөөр тушаалhаа бууха ёhотой гэжэ Э. Берлингуэр онсолон тэмдэглээд, правительствада этигэхэгүй тухайгаа мэдүүлхыень парламентаринарые уряалба.

Социалис партиие депутадуудай палатада түлөөлдэг парламентска бүлэгэй гүрүүлэгшэ Л. Бертольди үгэ хэлэхэдээ, Италиин социалис парти шэнэ кабинет тушаа «эрид эсэргүү хараа бодол» баримтална, тэрэнэй байгуулагдаhые баруун тээшээ хэлбэриhэн ябадал, «хүсэнүүдэй хуушан бүридэлые hэргээлгэ» гэжэ сэгнэбэ гэбэ.

ВАШИНГТОН

АМЕРИКЫН САМОЛЁДУУД ХИТАДТА ХУДАЛДАГДАХАНЬ

ТАСС

«БОИНГ-707» гэжэ реактивна пассажирска самолёдуудые КНР-тэ худалдахын тула «Боинг компанида» лицензи үгэхэ гэжэ США-гай Худалдаа наймаанай министерство соносхобо.

Худалдаа наймаанда хабаатай асуудалнуудаар КНР-эй гадаадын худалдаа наймаанай эмхинүүдэй ба дурсагдаhан компаниин түлөөлэгшэдэй хоорондо хөөрэлдөөнүүд боложо байна гэжэ мэдээсэгдэбэ. Бүхы дээрээ 150 миллион долларой сэнтэй самолёдуудые худалдахаар хараалагдана.

«Боинг» компани пентагоной ехэ подрядчигуудай нэгэн юм, ДРВ-е, Урда Вьетнамай сүлөөлэгдэhэн районуудые бомбодолгодо хабаададаг «В-52» гэжэ самолёдуудые бүтээн гаргана.

ТОБШО МЭДЭЭСЭЛНҮҮД

ВАРШАВА. (ТАСС). ПНР-эй правительствын уряалаар, албанай хэрэгээр эндэ ерээд байhан ООН-ой генеральна секретарь К. Вальдхайм июлиин 6-да ПНР-эй Гүрэнэй Соведэй Түрүүлэгшэ Г. Яблоньскитой уулзаа.

Энэл үдэр ПНР-эй МИД-тэ гадаадын хэрэгүүдэй министр С. Ольшовский ба ООН-ой генеральна секретарь П. Бальдхайм гэгшэдэй хоорондо хөөрэлдөөнүүд боложо эхилээ.

БЕРЛИН. (ТАСС). ГДР-эй парламентска бүлэгэй уряалаар Даниин парламентаринарай делегаци эндэ ерэнхэй. Тэрээндэ Даниин социал-демократическа партиин, арадай социалис партиин ба арадай консервативна партиин депутадууд ороно. Даниин делегаци республикын хэдэ хэдэн городуудаар ябаhанай hүүлээр парламентаринарай конференцидэ хабаадаха. Энэнь июлиин 9-дэ эхилхэ Балтиин далай шадархи оронуудай неделиин үеэр Росток хотодо болохо юм.

ТОКИО

Э. Сато тушаалhаа бууба

ТАСС

Премьер-министр Эйсаку Сато түрүүтэй Японой Министрнүүдэй кабинет тушаалhаа бууба. ЛДП-гэй түрүүлэгшэ Японой правительствые эмхидхэн байгуулха зэргэтэй, юундэб гэхэдэ, энэ парти парламентдахи hууринуудай олонхиие эзэлнэ бшуу.

Японой парламентын ээлжээтэбэшэ, 69-дэхи сесси, июлиин 6-да эндэ нээгдэбэ. Долоон үдэрэй туршада үргэлжэлхэ энэ сесси тушаалhаа бууhан Э. Сатын орондо Японой шэнэ премьер-министрые hунгаха шухала болоhонтой дашарамдуулан зарлагдаа.

НЬЮ-ЙОРК

Эдеэ хоолой үнэ сэн дахинаа ехээр хүндэрбэ

ТАСС

США-да hүүлэй неделиин турша соо мяханай үнэ сэн эрид ехээр хүндэрөө. Бусад зүйлнүүдэй, тусхайлан хэлэбэл: овощой ба үрэ жэмэсэй үнэ сэнгүүд мүн лэ хүндэржэ байнхай.

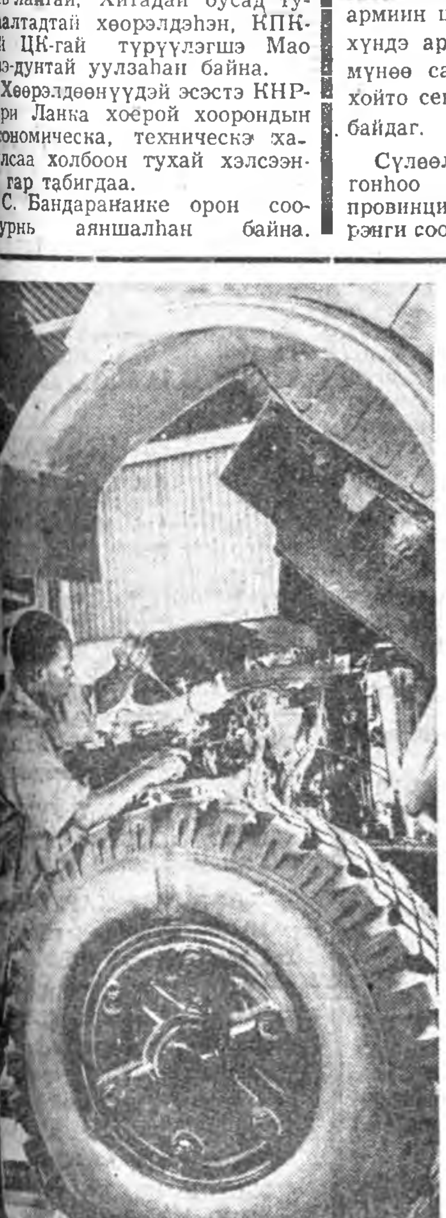

СССР Нигери хоёрой экономическа харилсаа холбооной эли тодо гэршэ автомобиль худалдалгын совет-нигериин «ВААТЕКО» компани болоно. Дүрбэн жэлэй урда тээ бии болгогдоhон энэ фирмэ Нигериин зоной дунда мэдээжэ болонхой. «СССР-тэ хэгдэнхэй» гэhэн маркатай хүнгэн ба ашаанай автомашинанууд ороной хартынуудаар олон болоо. Совет мэргэжэлтэдэй туhаламжаар хэдэн зуун залуушуул автомеханигуудай, жолоошодой мэргэжэл шудаланхай, техническэ түб нээгдэбэ.

ЗУРАГ ДЭЭРЭ: Нигериин автомеханик мастерской соо автомашина заhажа байна.

ТАСС-ай фотохронико.

ТОЛИ

ЭНЭ ХУУДАҺАНДАМНАЙ УНШАГТЫ:

Уран зураашын замай дэбтэрhээ.

Арадай аман зохёолhоо.

Шог ёгто мүрнүүд.

АРАДАЙ АМАН ЗОХЁОЛОЙ АБДАРҺАА

ГҮҮГЭЛ ХАТАРАЙ ДУУН

Алайрhаа нааша
Аялгаhан Гүүгэл,
Алтан мүнгэн хударга
Яларгаhан Гүүгэл.
Ааб шамай Гүүгэл
Ааб шамай хяагал.
Үнгэhөө нааша
Үлэлзэhэн Гүүгэл,
Үнгэ торгон хорине
Яларгаhан Гүүгэл.
Ааб шамай Гүүгэл,
Ааб шамай хяагал.
Хударнhаа нааша
Хуяглаhан Гүүгэл,
Хобол мүнгэн хударга
Яларгаhан Гүүгэл.
Ааб шамай Гүүгэл,
Ааб шамай хяагал.

* * *

Хаанаhаа ерээбшэ?
Хадамhаан ерээлби.
Юугээр ерээбшэ?
Азаргаараа ерээлби.
Хэнтэеэ ерээбшэ?
Хурайхатайгаа ерээлби.
Хаагуураа ерээбшэ?
Хонгодоорой хойгуур,
Хонгор зоной урайгуур,
Бадарханай баруугаар.
Баруун зоной наагуур.
Хазааршни хангирхай,
Хадуулашхагүйл яаhымша,
Хадамшни улинха,
Болюулхагүй яаhымша.
Эмээлшни элтэрхэй,
Үдүүлэшхэгүй яаhымши,
Эхэшни улинха
Болюулхагүй яалымша?

С. П. БАЛДАЕВАЙ
суглуулбариhаа.

ЁОХОРОЙ ДУУН

Шаргатай моринойм үтэлхэдэ,
Шаргахан дааганиинь үлэнэл
бииз.
Шамбай бэеын үтэлхэдэ,
Үри бэем үлэнэл бииз.
Унаhаар мориноймь үтэлхэдэ,
Унага дааганиинь үлэнэл
бииз.
Ушарhаар бэеым үтэлхэдэ,
Үри бэем үлэнэл бииз.

* * *

Үүрын урдуур добтолhон
Үргэн сагаан Солбон даа.
Үтэлхын урдуур добтолhон
Хюрүү сагаан үhэн даа.
Наранай урдуур добтолhон
Нарин сагаан Солбон даа
Наhанайм урдуур добтолhон
Хюруу сагаан үhэн даа.

***

Хойноhоо нааша ганганаа,
Хорин галуун ганганаа,
Холын хужар эндэ гэжэ
Зэлэ татан ганганаа.
Урдаhаа нааша ганганаа,
Олон галуун ганганаа,
Ундын хужар эндэ гэжэ
Зэлэ татан ганганаа.

(1903 ондо түрэhэн Дулма БАДМАЕВАҺАА бэшэгдэhэн).

***

Булган, булган малгайгаа
Булан дээрээ шалгая.
Буруу зүбхэн хоёрые
Бултан дээрээ шалгая.
Ёохой, ёохой яа,
Ёохорложо наадая.
Үнэгэн, үнэгэн малгайгаа
Үмдэhэн дээрээ шалгая.
Үнэн худал хоёрые
Улад дээрээ шалгая.
Ёохой, ёохой яа,
Ёохорложо наадая.
Үндэhэ hайтай модондо
Үлэн хүхы донгодоо.
Үүрэй сайха хирэндэ
Тахяа шубуун донгодоо.
Ёохой, ёохой яа,
Ёохорложо наадая.
Набша hайтай модондо
Нарин хүхы донгодоо.
Нара гараха хирэндэ
Тахяа шубуун донгодоо.
Ёохой, ёохой яа,
Ёохорложо наадая.
Гоё, гоё шаргаараа
Город дээгүүрээ тэшүүлээ.
Городой ноён торгообой
Гайхан, тагнан байгаа лэ.
Ёохой, ёохой яа,
Ёохорложо наадая.
Абаахай, амбан шаргаараа
Ангар дээгүүрээ тэшүүлээ.
Ангарайн ноён торгообой
Гайхан, тагнан байгаа лэ.
Ёохой, ёохой яа,
Ёохорложо наадая.

В. ТУЛАЕВ суглуулба.

ОНЬҺОН ҮГЭНҮҮД

Эбгүй бүлэ эбдэрдэг.
Эхэ, эсэгэдээ хүжыhэн хүн
Эреэн гүрөөhэнhөө доро.
Жүтөөрхэдэг нүхэр
Шүдэр шэнги.
Зол зугаа дээрэшни
хэншье ерэхэ,
Зоболон, гашуудал дээрэш
үнэн нүхэдшни ерэхэ.
Эхэ, эсэгын hай хэhэн
Энхэ тала шэнги ехэ.
Булангир булагай
тунгалаг болохыень бү хүлеэ,
Булхайтай хүнэй
сэсэн болохыень бү хүлеэ.
Шара уhан сайдаггүй,
Хара уhан хүрэдэггүй.
Муу хүн
Мушхуу тээшэнь абаашаха,
Сэсэн хүн
Сэхэ хударань зохёохо.
Хүхэ үүлэндэ
Хүүргэ барндаг хүн
Хомхой хүндэ
Хутага барюулдаггүй.
Шабгансада hам хэрэггүй,
Шал hогтууда нэрэ хэрэггүй.
Шог үгэ сагтаа зохид,
Шударгы үгэ зэргэдээ зохид.
Сэсэн хүн алдажашье болохо,
Тэнэг хүн таажашье магад.
Ухаатай хүн
Улад зонhоо байтагай,
Үхибүүдhээ hуража абадаг.
Уhан суглархадаа
Гүнзэгы сээл болодог.
Ухаан суглархадаа
эрдэм hургаал болодог.
Хатаhан модон hүүдэргүй,
Шатаhан газар шүүдэргүй.
Сэсэн хүн тэнэгшүү болоно,
Сэсээ нюугаад ябажа шадаха.
Тэнэг хүн сэсэншүү болоно,
Тэнгээ нюужа шадахагүй.
Аяга соохи архиин
Ама уруу ороходо,
Ураг тархи соохи
Ухааниинь хайладаг.
Ойрын харые холо бэдэрдэггүй.
Торгон хубсаhанай сооруходо
Таараар хадхадаггүй.
Эрхэлhэн нохой сохюулдаггүй,
Эрхэлhэн эхэнэр эльбүүлдэг.
Зарсадай олондо
задагай ажал.
Дайсанда
Дари урьhалба.
Хэршэхэдэшье, отолходошье
Хэмжүүр хэрэгтэй,
Ехэ хэрэг бүтээхэдээ
Бага хэрэг бү марта.
Зугадаhан хүндэ
харгы хэрэггүй.

Д. МАДАСОНОЙ,
суглуулбари.

ТАЛЫН СЭСЭГҮҮДЭЙ БАГЛАА...
П. БУРМАКИНАЙ фотоэтюд.

СССР-эй байгуулагдаhаар 50 жэлэй ойдо

ЗАМАЙНГАА ДЭБТЭР ИРАХАДАМ...

Би hаяхан Латвиhаа бусажа ерээб. Балтиин далайн эрьедэ уран зураашадай тусхай байшан бии юм. Тэрэ байшан СССР-эй Уран hайханай фондын мэдэлэй.

Тэрэ байшанда ойро зуура хүдэлхэ үедөө би ехэ hонин нүхэдтэй танилсааб. Тэдэнэй дүрэнүүдые дэбтэр соогоо зуража абаhан хүм. Заримыень газетын хуудаhанда барлуулжа, уншагшадые танилсуулха хүсэлтэйб.

...**Ян Янович Лустэ.** Энэ хүниие харахадаа, шарайнь суута латыш улаан сэрэгшэдэйхидэл яаhан адли юм гэжэ hанаадхёо hэм. Танилсажа хөөрэлдэн гэхэдээ, тэрэмни үнэхөөрөөшье тиимэ байшоо. Октябриин хубисхалай дүлэтэ үдэрые нюдөөрөө хараhан, тэрэ үсын үйлэ хэрэгүүдтэ бэеэрээ хабаадаhан нүхэд мүнөө жэлhээ жэлдэ үсөөржэ байна бшуу даа. Тиимэhээ тэдэнэй дүрые мүнхэлхэ гээшэ нангин зорилгомнай.

Ян Янович 1898 ондо түрэhэн. 1920 онhоо КПСС-эй гэшүүн. Граждан дайнай дүлэн соогуур ябажа гараа. Чекистээр хүдэлhэн.

Граждан дайнай дүүрэhэн хойно партиин даабаряар Эрхүү эльгээгдэhэн. Дээдэ-Үдэ хотошье ерэжэ үзэhэн. Аяар үни ябаhан хадаа манай Улаан-Үдые хуушанайнь түхэлөөр дурсаха юм. Мүнөө Улаан-Үдэ Буряадай АССР-эй ниислэл, социалис барилгын хото болошоо гэhэн хөөрөө шагнахадаа, угаа ехээр hонирхон баясаха юм.

Ян Янович Лустэ ехэ баян намтартай. Ф. Э. Дзержинскиин дүтын шаби, домогто ороhон суута чекист К. Я. Берзин гэгшэтэй олон жэлдэ хамта хүдэлhэн.

В. И. Ленинэй түрэhөөр 100 жэлэй гүйсэхэдэ, Ригэ хотодо латыш улаан сэрэгшэдэй музей нээгдээ hэн. Тиихэдэ Октябриин хубисхалай 50 жэлэй ойн баярта латыш улаан сэрэгшэдэй орден бии болгогдоhон. Нүхэр Лустэ тэрэ орденой кавалер юм.

Мүнөө Ян Яновичай бэе hайн. Урдынхи мэтэ хүнгэнөөр ниитын ажалда хабаадаhан зандаа. Илангаяа залуушуулай дунда хүмүүжүүлгын хүдэлмэри ябуулха дуратай...

Александр Сергеевич Жарёнов —киногой мэдээжэ уран зурааша.

Эсэгэ ороноо хамгаалгын Агууехэ дайнда хабаадаhан. Дайшалхы олон орден, медаль энгэрыень шэмэглэдэг.

«Парижай толон», «Илагшадай үетэн», «Хоёр командир», «Гаврош», «Анна Каренина», «Энжэтэй түрэ», «Минии нүхэр Колька» гэхэ мэтын кинофильмнүүдые зураглан шэмэглэhэн.

А. С. Жарёнов олон выставкэдэ хабаадаhан. Һаяар өөрынь тусхай выставкэ эмхидхэгдэхэ.

Мүнөө уран зурааша дайнай темэдэ зурагуудые зурана. Хүшэр хүндэ дайн соогуур зоригоо хухарангүй, амгалан байдалаймнай хүгжэлтые hаатуулhан дайсадаа үзэн ядажа, гам хайрагүй тэдэниие сохин илаhан совет сэрэгшын дүрые мүнхэлhэн бүтээлнүүдынь hонин байха аабза.

— Эсэгэнэрэйнгээ аша габьяае залуушуул мартаха ёhогүй,—гэжэ Александр Сергеевич хэлээ hэн. Манай Буряад орондо дайшалхы баатарнуудай дүрые мүнхэлhэн хүшөөнүүд хото, хүдөө нютагуудта олошорно гэхэдэм, А. С. Жарёнов үнэн сэдьхэлhээ баясан:

— Баатар хүбүүдэйнгээ дурасхаал сахижа байдаг түрэл арадтаа мэндын баяр хүргөөрэйгты!— гээ hэн. Тэрэ мэндыень дэбтэр сооhоо гаргажа, хүндэтэ уншагшад, таанарта дамжуулбаб.

А. БРИТОВА,
СССР-эй Уран зураашадай холбооной гэшүүн.

Чимит ЦЫДЕНДАМБАЕВ.

БААТАРЛИГ ЯБААБ БААХАНДАА

(Нүхэрэй талаар бэшэгдэhэн шог үгэ)

Баахан басаган ябахадаа,
Бахардуу хүбүүдтэ хэлэгшэ hэм,
Хүбүүд, басагад, хүхюухэйнүүд!
Хүшэтэйбди гээ гүт hүрхэйнүүд!
Этигэнэгүй гүт? Барилдаад
үзэг!

Баhа урилдаад туршае! гэдэг
hэм.

Айл хүршэнэрэйм хүбүүд
Адха соомни байгша hэн.

Цырен-Дулма Дондокова
«Баахан басаган ябахадаа».

Найматай басаган ябахадаа,
Найргүй тоомгүй хүбүүдhээ,
Наншалдаа ха эрихэжэ,
Намжар басаган ябагша hэм.

Арбан хоёртой хүбүүдшье
Альган талха зооголоо hаа,
Һүүдэрээ барнгдангүй
тэрьелжэ,
Һөөргөө харангүй харайгша
hэн.

Шархигар маяа зантуухайнууд,
Шалшаран ээрүү
шулхидханууд,
Шаасалдаха шадалгүй гэбэ
гүт,
Шашхатартнай тэhэ ёборхоб!
Үхин хадамни hүрхээтээ гүт,
Үндэрые харайгаад туршаял
даа,

Яндан hайрхуу таанарта
Яахааршье булигдахал
байхагүйб!

Хазаарта хурдан моридуудай
Хашаниниень шэлэжэ
мордоошье hаа,
Хатарша жороошо таанарые
Харгын тооhоор булуулхаб.

Бүхэ барилдалгын болоош
hаа,
Бүхы зониие баясуулжа,
Гартаа оруулбал абаад лэ,
Газарай хонхойтор шабалхаб.
Уран шүлэг зохёохо
Ухаан бэлигэй hорёондошье
Намтай тэнсэхэ байхагүйт!

Наашаагты! Хамсыгаа
шаманалби!

Эдирхүү шэдирхүү хүбүүдые
Иишэ тиишэнь үрхиргэхэб.
Шарбахыень шарбуулаад,
Шашхуулхыень шашхуулхаб.

Уhа нюдэн тэдэнэрээр
Удаан сагаа барангүй,
Түрүүшынгээ шүлэгые
зохёохоёо
Түргөөр жороолоод ябашоо
hэм:

Һэб, hэбхэн,
Һаб hабхан...

Ц. БАДМАЕВ

ЗААН ОХОТНООН ХОЁР

Арадай зохёолой аялгаар

—□—

Урда урда сагта бэлэй,
Урдамал мүрэнэй эрьедэ
Нэгэ мантан заан
Нютаглаhан байгаа ха.
Зон амитанда тодхоргүй,
Зоболонгүй нэгэ охотноон
Баhал тэндэ дүтэхэнэ
Байрланхай юм hэн ха.

Үглөө бүри заан
Ужа ундалжа садахадаа,
Ута годогор хушуугаараа
Уhа дүүрэтэр балгажа,
Хулганаан абгайн нүхэ руу
Хулшаганатар шудхажа,
Амар заяа үзүүлдэггүй,
Алаха туйлдаа
хүрэдэг болобо.

Хүршэдөө нэгэ үглөөгүүр
Хулганаан гүйлтэ оруулба:
— Абарга заан ахаймни,
Аашалхадаа яалайш даа?

Хүжэ алтан дэлхэйдэ
Хүршэлэн зэргэлэн hууналди,
Һанаха байра нүхыемни
Һандаахадаа яалайш даа?

Уута гуламта нүхэндэм
Уhа шудхахадаа яалайш даа?
Уhанда хахажа, бүглэржэ
Үхэхэеэ hананалби даа.
Энээнhээ хойшо болиишь даа,
Эбтэй амгалан hууял даа...

Тиихэдэньшье болингүй,
Томоотой бардам заан
Нөөхил зандаа хүндэржэ,
Нүхэндэнь уhа шудхажа,
Үрзэгэр хулганаае зобоодог,
Үйлыень хэдэг байба ха.
Хорото муухай аашыень
Хулганаан болюулжа ядахадаа,
Заанай нэгэтэ ерэхэдэ,
Зандаргаатай хэлэбэ ха:
— Хото байра нүхыемни
Хоролхоёо болёогүй hааш,
Шамда би үглөөдэрhөө
Шанга дай соносхохом!
Тиигэжэ хэлэхэдэнь,
Тэрэниинь заан тоонгүй,
Нөөхил хуушан зангаараа
Ноохой нүхыень hандаажа,
Ута гэгшын хоншоороороо
Уhа асаржа шудхана.
Одоол аргаяа барагдахадаа,
Охотноохон хулганаамнай
Дүтэ тойрон газарнуудаар
Дууhан зарлаба гэнэл даа:
— Булта, амитан, дуулагты!
Буха ехэ дайн болохонь!
Үглөө үглөөнhөө эхилжэ,
Үйлын юумэн ушархань.
Заахашье hаа, битнай
Зантагар мантан заанда
Дай соносхохом, зөөгты,
Дайралдабат хүлдэмнай!
Туйлгүй тулалдаан эхилхэнь,
Таhа няса гэшхүүлбэт!
Хосорхоёол hанаагүй hаа,
Холодогты энэ тойронhоо!
Бардам, омог, дээрэлхэг
Баяшуул эльгэ хатаба:
— Юу балтаhанай охотноон,
Юрэдөө, заантай бирахань hэ
Дэлхэй дайдада дуулдаагүй
Дэмыл юумэн гээшэл даа!
Нютагай олон үгытэйшүүл
Нэгэтэйл ёhотой гэлсэжэ,
Нүүдэл татажа, hалиржа,
Нүгөө эрье руу холодобо ха.
Үглөөдэрынь болобо гэнэ,
Үрзэгэр заахан хулганаан
Уhанда заанай ерэхэдэ,
Урдаhаань гүйжэ ошоод,
Хоншооройнь нүхэ руу
орошо
Хана хамагынь шүргөөжэ,
Маажан, онгилон, hабардан,
Маша ехээр мэгдээбэ.
Заан мэдээ алдажа,
Зантагашан, аашалан,
Бүхы дүтэ дайралдаhан
Баядай байра байдалые
Баран ээдтэйнь hандаажа,
Үзэлэйгөөр жэгэндэйрэн,
Үнэhэн тоброг болгожорхибо.
Галзуурhан, сошоhон заанай
Газарта унажа хосорходо,
Хошон сэсэн охотноон
Хоншооройнь нүхэнhөө гара
Алтан дэлхэйдэ амгалан
Ажаhууhан түүхэтэй.

ХАРА ҺАНААТАЙ ТУРЛААГ

БАСНИ

Үбэлэй янгинама хүйтэндэ үүсэлэгдэhэн малай үлөөдэhэн дээрэ тушаалдажа, садатараа хүртэлсэhэн турлааг ой тайгаар ябаба. Тиигэжэ ябатараа урьхада орожо үхэhэн үрзэгэрхэн шандаганай hэе дээрэ ой соохи жэжэ шубуудай олоороо сугларшоод,эндэ тэндэhээнь тоншожо байхыень харажархиба. Турлааг садхаланшье hаа, шулhээ хулд-хулд залгяад, доошоо унаhан шулуун шэнги буушалай. Һэе дээрэ суглаhан шубуудай хажууда дүтэлөөд, амхагар ехэ амаяа ангаг-ангаг гүүлэн:

— Гааг-гааг! Ганса шандаганай hэе дээрэ юундэ эды олоороо суглараабта? Үтэр эндэhээ тонилогты! Үсэгэлдэр олоhон сэзымни сүлөөшэлжэ байна гүт? Гааг-гааг! — гэжэ байжа хаагалба.

— Турлааг, Турлаат! Энэ шандаган урьхада орожо үхэhэн юумэл, тиимэhээ энэшни олоной олзо гээшэл. Үбэлэй янгинама хүйтэндэ ой тайга соо үбэлжэжэ, үлдэжэ даараа байhан шубууд булта энээнhээ хүртэхэ ёhотой, — гэжэ Хүхэ буха хэлэбэ.

— Гааг-гааг-г а р р! Ганиралдангүй тонилогты, — гэжэ Турлааг шандаган дээрэ дэб байса буугаад, иишэ тиишэнь үлдэжэ оробо. Хара hанаатай Турлаагта тархи туруугүй тоншуулhан жэжэ шубууд таража үгы болобод.

Һэе дээрэ гансаараа үлэhэн Турлааг «талаантайл байнаб даа, он жэлэйнгээ хоолые олобо гээшэб, ама хүрэхэ гэхэдээ садхаланби, хараадшье hуухада урматай бэшэ юм гү, хожом үлдэхэдөө эдихэлби» гэжэ бодоно. Теэд буляажа, мэхэлжэ олоhон шандаганайнгаа hэеые оройдоол хахад үдэрэй туршада hахижа hуутарнь, холоhоо мяханай үнэр абаhан хүбшын үлэн шоно гаража ерэбэ. Ухаа мэдээ алдаhан хара hанаатай Турлааг модоной оройдо ошожо hуугаад, хахир муухайгаар уйлаганажа байжа хаагалба, харааба. Хара хараалдань дабаiдашагүй шэрүүн шоно өөдөөшье харангүй, шандаганайнь hэеые хуу эдеэд, амаяа ехээр ангайжа эбhээлээд, саашаа ябашаба.

— Хөөрхы даа, хомхой хара hанаанайнгаа ёродо хамаг шубуудта эдюулхэгүйhөөн гадна, өөрөө жажалхашье мяханда хүртэнгүй hалабаш даа. Иигэхэдээл ухаа орохо hэнши,— гэжэ Турлаагай дорохоно hууhан Хүхэ буха дуугарба.

Хара hанаатай Турлаагай эжэлнүүд улад зонойшье дунда ушаргша.

Элбэк МАНЗАРОВ.

ХҮЛГӨӨН...

Зал соо харанхы болоно, киношье эхилбэ. Сагаан үнгэтэ экран дээрэ зурагууд гаража захалба даа. Урда тээхи хүнэйнгөө халхалхада, бага толгойгоо баруун дала мүр тээшээ ганхуулан хараха гэhэмни, ара талаhаам: «хүдэлэнгүй hуугты!» — гэхэ юм. Толгойгоо зүүн гар тээшээ хэсылдүүлэн харахадам «та харанхылнат», — гээд баhал хэлэбэ. Тиигэжэ аргаа оложо ядахадаа урдахи хүнөө баhал «иигээд hуугты», — гээд гараараа хажуу тээшэнь тархииень болгоходом, мүнөөхи хүмни урдань hууhан хүнөө мүн лэ хүдэлгөөд абаба хэбэртэй. Тэрэ хүниинь урдахи хүнөө баhал хүдэлгөө хаш даа.

— Юун болоhон амитамта, хараха юм hаа, хүдэлэнгүй hуугаад харагты! — гээд ганиршаба.

— Өөрөө юун болоhон амитамта, иишээш хэсылдэхэдэм, тиишээш хэсылдэн тонгойходом адли тархяа тонгойлдоод лэ, зорёолhон юм шэнги халхалжал байха.

— Харыт энэ, — гээд урдаа hууhан нэгэ хүнэй малгай руу зааба. Нээрээл тэрэ hуугша хүнэй малгайнь hара hаглагар гээшэнь, пальтогойнь заха мүн лэ тиимэ... Урда тээмнай тэбхыжэ hууhан эхэнэр мүн баhа хашалангүй харана хэбэртэй. Бүри ара таладань hуугшад:

Яахаяа энэ голой үндэр бутуули шэнгеэр обоолжорхиhон үhэн дээрээ үшөө энэ hара hаглагар үhэтэй малгай үмдэхэ юм. Кинодо ерэхэдээ энэ бузараа hэлгэхээ яаhан эмэ гээшэб?— гэнэ.

— Һөөл гоёо болоhон аргань энэл байгаа бэзэ даа. Тэрэ муухай гэргэнэй шара араата малгайень абажа хасыт саашань, — гэнэ.

Та, энэ толгойдоо углагша арhан малгайгаа абаа hаатнай... Хүн зониие халхалнат, — гэжэ хэншьеб ехэл енгүүтэйгээр дуугарба. Тэрэ эхэнэр дүлии юумэдэл hуужал hууна. Теэд тэрэ хүнэй тархиhаа малгайень абажа зүрхэсэхэ хүн байбагүй, Яахабши, эхэнэр хүн ха юм даа...

Мүнөөхил хүлгөөмнай үргэлжэлhөөр лэ зандаа. Минии араhаа «бү хүдэлэгты» гэhэн тэмдэг гараараа үгэхэ юм. «Бү харанхылыт» гэhэн тэмдэг бишье урагшань үгэбэб. Тэрэмнишье баhал урагшань үгэнэ. Харин минии хойно hуугша хүнэй араhаа мүн лэ «хүдэлэнгүй hуугты даа» гэхэ абяан шэхэнэйм үзүүртэ соностоно. «Яалтайб, гаража ошолтой гү? — Шалаатай гээшэнь,—иигэжэ хэды саг соо тэсэжэ hууха хүн гээшэбиб?» — гэхэ мэтын бодолдо эзэлэгдэн hуутарни айхабтар шангаар нэгэ эхэнэрэй пирьяха соностошобо.

— Юун шүдхэр болоо юм! Хаража ядаа hаа, газаашаа талиигыт, тонилыт! Хүнэй харахые hаалта бү хэгты!—гэхэншье тэрэ, зал соо гэрэл носошобо. Тээ урдамнай мүнөөхи элдэб хараал үгэ тэсэhэн эхэнэрнай хаш даа. Хараха янзада залуухан басаган бодошонхой, hуугша хүноө хараахань ушаргүй. Тэрэ хүбүүниинь бүргэд шубуунда барюулжа эдюулхээ байhан шубуухай шэнги доошоо шугшын hуушанхай, дуушье гарахаа айhан юм шэнги гэдэргэнь хургаараа нэрэ hурагүй зааха юм.

Басаган үнэндөө болобол, иимэ юумэ болохо юм гэжэ огто hанаагүй байгаа ёhотой. Теэд яахаб... «Гэмынь урдаа, гэмшэлынь хойноо», — гэдэг бэшэ аал даа. Хэды шэнээн гомодолтой хараалай үгэнүүдые тэсээ гээшэб?!

Эндэ хэн нэгэнэй хүн шэнгеэр томоотойхоноор үгэ хэлээ hаа, иимэ хүлгөөн болохогүй, кино харагшад бүгэдөөрэн малгайнуудаа абаха бэлэй.

Б. ЦЫРЕНДАШИЕВ.

ПРАВДА БУРЯТИИ

Нэгэдэхи хуудаhанда: «Партиин бүридхэлые бэхижүүлхэ» — түрүү бэшэг.- «Социалис мүрысөөнэй алхам» — подборко. ТАСС-ай hүүлэй мэдээсэлнүүд.

Хоёрдохи хуудаhанда. Партийна ажабайдалай хронико. БурАССР-эй Верховно Советэй Президиумдэ. «Хуули наринаар сахиха» — Буряадай АССР-эй прокурорhоо абтаhан интервью.

Гурбадахи хуудаhанда. «Батабхи нэгэдэлэй аша үрэ»— статья. Хилын саанахи hонинууд.

Дүрбэдэхи хуудаhанда. Һүүлэй hонинууд.

ЭНХИР ЭКРАН

«ОРБИТА» ХАРУУЛНА:

13.00—орон доторхи hонин. 13.05—үхибүүдтэ зорюулагдаhан телезүжэг. 13.40—«Здоровье» гэhэн дамжуулга. 14.10—үхибүүдтэ зорюулагдаhан мультфильмүүд. 14.30 — «Бэдэрэлгэ» гэhэн телеальманах. 15.25 — спортын программа. 16.20—«Хүгжэмтэ уулзалганууд» гэhэн дамжуулга. 17.00—«Преступление и наказание» гэhэн уран hайханай фильмын 1-дэхи сериинь харуулагдаха.

УЛААН-ҮДЭ ХАРУУЛНА:

18.50—«СССР соогуур арбан минута» гэhэн дамжуулга.

«ОРБИТА» ХАРУУЛНА:

19.00—«Время» гэhэн hүүлэй hонинной программа. 19.30—«Эстрадын дуунуудай уласхоорондын 8-дахи фестиваль дээрэ» гэhэн дамжуулга. 20.40—«Коротко лето в горах» гэhэн уран hайханай фильм. 22.00—«Перемены в центре Европы» гэhэн дамжуулга.

УЛААН-ҮДЭ ХАРУУЛНА:

23.30 — «Ая-ганга» гэhэн дамжуулга.

Редактор
Ц. Ц. ЦИБУДЕЕВ.

Н-04488. Заказ № 1304.